

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**90'LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE ÇOCUK
ŞARKILARI BESTECİLİĞİ EKSENİNDE POPÜLER
MÜZİĞİN ÇOCUK ŞARKILARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Müge ÖKTEN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK ANA SANAT DALI
MÜZİK PROGRAMI**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Çetin KÖRÜKÇÜOĞLU**

İSTANBUL, Eylül 2020

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

90'LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE ÇOCUK
ŞARKILARI BESTECİLİĞİ EKSENİNDE POPÜLER
MÜZİĞİN ÇOCUK ŞARKILARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Müge ÖKTEN
(172028008)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK ANA SANAT DALI
MÜZİK PROGRAMI

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih :

Tezin Savunulduğu Tarih :

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Çetin KÖRÜKÇÜOĞLU

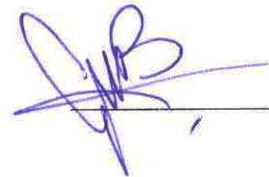
İstanbul Okan Üniversitesi

Diğer Jüri Üyeleri : Doç. Seta KÜRKÇÜOĞLU

İstanbul Okan Üniversitesi

Doç. Göknil Bişak ÖZDEMİR

İstanbul Teknik Üniversitesi

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**90'LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE ÇOCUK
ŞARKILARI BESTECİLİĞİ EKSENİNDE POPÜLER
MÜZİĞİN ÇOCUK ŞARKILARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

**Müge ÖKTEN
(172028008)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK ANA SANAT DALI
MÜZİK PROGRAMI**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Çetin KÖRÜKÇÜOĞLU**

İSTANBUL, Eylül 2020

ÖNSÖZ

Günümüzde popüler kültür yaşamın her alanına nüfuz etmiş durumdadır. Popüler kültürün yansımalarının en fazla görüldüğü alanlardan biri olan müzik, çocuk şarkıları söz konusu olduğunda hassas bir noktada konumlanmaktadır. Bu çalışmada, çocuk şarkıları besteciliği ekseninde popüler müziğin, çocuk şarkıları üzerindeki etkileri ele alınarak mevcut duruma ışık tutulması ve öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma konusunun belirlenmesinden, sonuçlandırma aşamasına kadar yönlendirmeleriyle yoluma ışık tutan değerli hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Çetin KÖRÜKÇÜOĞLU'na ye ve saygıdeğer hocam Doç. Seta KÜRKCÜOĞLU'na içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca tüm yaşamım boyunca arkamda duran aileme, emekli İzmir TRT Radyosu Halk Müziği sanatçısı dedem Ziya İZGİN' e, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı hocalarına, İzmir Işılay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Anabilim Dalı hocalarına, çocukluk ve gençlik yıllarımda koro ve solistlik çalışmalarında devam ettiğim İzmir TRT kurumuna ve eğitimcilerine teşekkür ederim.

Müge ÖKTEN

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
NOTA LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
BÖLÜM 2. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARI BESTELEME SÜRECİ.....	5
2.1. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARI ve ÇOCUK ŞARKILARI TÜRLERİ	13
2.1.1. Türk Okul Şarkıları.....	14
2.1.1.1. Aktarma Şarkılar	14
2.1.1.2. Öykünme Şarkılar.....	15
2.1.1.3. Halk Türküleri	16
2.1.1.4. Anonim Şarkılar	17
2.1.1.5. Marşlar.....	18
2.1.1.7. Tekerlemeler.....	20
2.2. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARININ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SÜRECİNDEKİ ETKİLERİ.....	21
2.2.1. Dil	22
2.2.2. Sosyal.....	23
2.2.3. Ahlak.....	24
2.2.4. Bedensel-Psikomotor	25

2.2.5. Bilişsel Gelişim.....	26
2.2.6. Okul Öncesi Eğitimde Kazanılan Müzikal Deneyim	27
2.3. ÇOCUK ŞARKILARININ YAPISAL ÖZELLİKLERİ.....	27
2.3.1. Prozodi Bakımından Uyulması Gereken Kurallar	27
2.3.1.1. Ritim.....	29
2.3.1.2. Hecelerde Uzunluk ve Kısalık.....	29
2.3.1.3. Hece Vurgusu	30
2.3.1.4. Durgu.....	32
2.3.1.5. Anlam	32
2.3.1.6. Melodik Yapı.....	34
2.3.1.6.1. Yaşa ve Seviyeye Uygunluk	35
2.3.1.6.2. İçerik: Okul Ünitelerine Uygunluk	36
2.4. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIM ALANLARI	37
2.4.1. Okullar	37
2.4.2. Türkiye’de TRT Çocuk Koroları	38
2.4.2.1. TRT Çocuk Koroları Repertuar Seçimi.....	41
2.4.2.2. TRT Çocuk Koroları İşlevleri ve TRT Çocuk Korolarının Çocuk Şarkıları Besteciliği Açısından Değerlendirilmesi.....	42
2.4.2.3. TV Çocuk Programları: TRT Çocuk Kanalı Örneği.....	44
BÖLÜM 3. 90’LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE’DE POPÜLER MÜZİK.....	46
3.1. POPÜLER KÜLTÜR ve POPÜLER MÜZİK	46
3.2. POPÜLER KÜLTÜR ve POPÜLER MÜZİK ARASINDAKİ ETKİLEŞİM.....	50
3.2.1. Popüler Müzikte Tüketim	50
3.2.1.1. Popüler Müzik Tüketiminde Kitle İletişim Araçlarının Rolü.....	51
3.2.1.1.1. Sosyal Medya.....	52
3.2.1.1.2. Radyo	53
3.2.1.1.3. Televizyon.....	54
3.3. POPÜLER MÜZİK ve ÇOCUK ŞARKILARI ARASINDAKİ ETKİLEŞİMİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ ve UZMAN GÖRÜŞLER	56
3.3.1. Uzman Psikolog Osman İlhan ile Yapılan Röportaj.....	57
3.3.2. TRT Müzik Dairesi Eski Başkanı Özgen Gürbüz İle Yapılan Röportaj:	61

BÖLÜM 4. SONUÇ.....	66
KAYNAKLAR.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	74

ÖZET

90’LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARI BESTECİLİĞİ EKSENİNDE POPÜLER MÜZİĞİN ÇOCUK ŞARKILARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bu çalışmanın amacı, popüler kültür çerçevesinde şekillenen popüler müziğin çocuk şarkıları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde çalışma dört bölümde tamamlanmıştır. Birinci bölüm, çalışmanın amacının açıklandığı giriş bölümüdür. İkinci bölümde çocuk şarkıları hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Burada çocuk şarkılarının okul öncesi dönemde önemi, çocukların psikolojik gelişim evreleri ve çocuk şarkıları besteleyen bestecilerin yarattığı eserlerde yer alması gereken unsurlar ve buna bağlı olarak bestecilerin dikkat etmesi gereken hususlar, Türkiye’de çocuk şarkısı türleri ve kullanım alanları, nota örnekleri vererek değerlendirilmiştir. Üçüncü bölüm, çalışmanın temel amacı doğrultusunda Türkiye’de 90’lardan günümüze popüler müziğin gelişimi ve çocuk şarkılarına etkisinin ele alındığı bölümdür. Popüler kültür ve popüler müzik etkileşimi ile popüler müzikte tüketim açıklandıktan sonra nitel araştırma yöntemlerinden olan mülakat tekniği kullanılarak konu hakkında uzman bir psikolog ve kuruma önemli katkılar sağlamış olan emekli TRT Müzik Dairesi Eski Başkanının görüşlerinden faydalanılarak çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk şarkıları, Çocuk şarkıları besteciliği, Popüler kültür, Popüler müzik

Tarih: Eylül 2020

ABSTRACT

EFFECTS OF POPULAR MUSIC ON NURSERY RHYMES IN TURKEY FROM 1990s TO THE PRESENT FROM NURSERY RHYMES COMPOSITION PERSPECTIVE

The aim of this study is to demonstrate the effects of popular music, shaped around popular culture, on children's song. Within the framework of this purpose, the research was completed in four sections. The first section is the introduction part where the aim of the research is explained. In the second section, general information about children's songs is given. In this part, evaluated that the importance of child songs in the preschool period and stages besides children's developmental the elements that should be included in the compositions created by composers who compose children's songs and correspondently the subjects that the composers need to be careful about, child song types in Turkey and their usage areas with the given notes examples. In the third section, the development of popular music in Turkey from the 1990s to the present day and examined its effects on children's songs are discussed, in line with the main aim of the study. After discussing the popular culture and popular music interaction and consumption in popular music, the study was completed by including the opinions of the retired TRT Music Department Manager, and the expert psychologist on the subject and made significant contributions to the institution, by using interview technique which is one of the qualitative research methods.

Keywords: Children, Children's songs, Popular culture, Popular music

Date: September 2020

NOTA LİSTESİ

	<u>SAYFA NO</u>
Nota 2.1. Mülkiye Marşı	5
Nota 2.2. Cemil Rasim'in 'İlk Mekteplere Çocuk Şarkıları' adlı kitap kapağı	6
Nota 2.3. Asker Türküsü	7
Nota 2.4. Atatürk	8
Nota 2.5. Bir Dünya Bırakın	9
Nota 2.6. Güzel Yurdum	10
Nota 2.7. Mutluluk Şarkısı (iki sesli kanon)	11
Nota 2.8. Dostluk Şarkısı	15
Nota 2.9. Yaşasın Okulumuz Şarkısı	15
Nota 2.10. Yeni Yıl Geldi.	16
Nota 2.11. Tren Gelir	17
Nota 2.12. Kırmızı Balık	18
Nota 2.13. Atatürk Marşı.....	19
Nota 2.14. Ninni	20
Nota 2.15. Yağmur	21
Nota 2.16. Yağ Satarım	21
Nota 2.17. Biz Atatürk Gençleriyiz, Atasözü	30
Nota 2.18. İstiklal Marşı.....	31
Nota 2.19. Hece Vurgusu	32

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>SAYFA NO</u>
Şekil 3.1. Türk Rap Müzisyeni Ezel'in, "Şehrimin Tadı" isimli şarkısına Ankara varoşlarında çektiği video klibinden bir görüntü	49
Şekil 3.2. Bazı Çocuk Şarkılarının YouTube'da İzlenme Sayısı.....	56
Şekil 3.3. Rap Müzik İçeren Bir Çocuk Şarkısı ve Kare Kodu.....	60

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
C.R.R.	: Cemal Reşit Rey
GDO	: Genetiği Değiştirilmiş Organizma
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MÜYAP	: Müzik Yapımcıları Birliği
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
vb.	: Ve Benzeri
vs.	: Vesaire
vd.	: Ve diğerleri

BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ

Popüler kültür, yeni neslin gelişim sürecini dünyayı algılama biçimlerinden davranış ve konuşma biçimlerine kadar etkilemektedir. Dolayısıyla bu durum, çocuklarımızın müzik türlerini anlama ve benimseme konusuyla da birebir ilişkilidir. Nitekim, iyi müzik dinlemenin çocukların eğitime büyük katkıda bulunacağı gerçeği, müziğin bir eğitim aracı olduğunu vurgulayan Konfüçyus, Eflatun ve Farabi'ye kadar uzanır.

Bu noktada, çocuklar müzik türü seçerken, “İyi müzik” dediğimiz, evrensel dilde kabul edilen klasik müziği dinlemeyi ne kadar tercih etmektedirler, sorusu tartışmaya açıktır. Bir müzik türünü iyi yapan özellik, şüphesiz dinleyicide estetik ve bütünsel açıdan iyi duygular yaratmasıdır. Evrensel dilde kabul edilen klasik müzik iyi müzik sayılırken, örneğin; Türkiye’de Dede Efendi eserleri kötü müzik midir, sorusu akıllarımıza gelebilir. “İyi müzik ya da kötü müzik yoktur, iyi icra yahut kötü icra vardır” (Körükçü, 2019).

Ehli icracı, avam olmayan, konu dahilinde bilgisi olan kişidir. Körükçü’ nün bu yorumu üzerine, her ülkenin özünü, halk kültürünü yansıtan donanımlı besteciler tarafından bestelenmiş müziğin doğru icra edilen hali, o ülkenin iyi müziğidir diyebiliriz. Çocuklarımızın geleceği yöneteceği gerçeğiyle yola çıktığımızda, eğitimin bebeklikten başlayan bir süreç olduğunu da düşünerek, iyi ve doğru müzik dinleyerek büyüyen nesillerin daha akılcı yarınlara varabileceğini varsayıyoruz. Günümüzde Vivaldi’ nin Dört Mevsim Konçertosunu iyi müzik olarak adlandırabilmemizin nedeni, onun teknik açıdan müzik niteliklerine uygun, evrensel besteciler tarafından bestelenmesinden ve kişide bir estetik anlayışı uyandırabilmesindendir. Ayrıca ana fikir olarak doğanın tasvir edilmesini, birbirine bağlı bölümleri ve birbirini tamamlayan melodi akışını dinleyiciye aktarabilmesindendir. Yalnız, bir müzik türünün evrensel olarak tamamıyla dinlenmemesi onu kötü yapmaz. Evrensel olarak kabul edilen klasik

müzik, yapısı gereği diğer müziklerden tamamen ayrılmış, halk müziklerinden bütünüyle farklılık gösteren müzikal yapısı, elit bir tabakaya atfedilen bir müzik türü olması ve ayrıca çok sesli bir formda olması nedeniyle iyi müzik kabul edilebilir. Ama bu durum, Türk Halk Müziği'nin iyi müzik olmaması anlamına gelmemektedir. Ülkemizde klasik müzik başlangıcından günümüze geçirdiği her evrede bir gelişim göstermiştir. Klasik müziğin ülkemizde benimsendiği dönem modern döneme rastlar. Türk Beşleri içinde yer alan Ahmet Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Necil Kazım Akses bu dönemde yetişmiştir. Müzik kültürümüzün klasik müzik teorisinden beslendiği bu dönem, klasik müzik anlayışının müzik kültürümüzde benimsendiğinin bir işaretidir.

Araştırmalara göre, bebeklik sürecinde anne karnında klasik müzik dinleyen çocukların, bu dönemlerini daha sakin atlattığı görülmüştür. Bebekler 6. ve 7. aylardan itibaren seslere, özellikle de müziğe tepki vermeye başlar. Yapılan araştırmalar sonucunda bebeklerin, anne karnında dinletilen müzikleri doğduktan sonra da hatırlayabildikleri görülür. Batıda yapılan deneysel araştırmalar sonucunda bebeklerin Brahms, Mozart, Beethoven gibi bestecilerin eserlerini dinlediklerinde, zeka seviyelerinin kesinlikle daha hızlı geliştiği gözlenmiş, hatta Beethoven'ın 5. Senfoni eserinin anne rahmine tanımlanabilir bir ses imajı olarak ulaştığı tespit edilmiştir. Gessel, Bühler, Piaget gibi, pedagoji ve çocuk eğitimi üzerine çalışmaları olan isimlerin de müziğin çocuklar için bir eğitim yöntem aracı olabileceğini gösterdiği bilinmektedir. Çocuk müziği ve çocuk şarkılarının etkileri, çocuk yaşam alanında önemli bir yer teşkil etmektedir (Sihirli Kadın, 2019).

90'lı yıllardan bu yana Türkiye'de çocuk şarkıları besteciliği ekseninde popüler müziğin çocuk şarkıları üzerindeki etkilerinin araştırılacağı bu tezde, kuşağımızda ve öncesinde üretilen çocuk şarkılarında, prozodi, dil ve anlam açısından birçok sorunla karşılaşma nedenleri üzerinde çalışılacak. Bu konu, çocuk müziği besteciliği alanında yapılan çalışmaların yeterlilik derecesiyle bağdaştırılarak değerlendirilecektir. Popüler kültürün getirilerinin kuşaklar üzerinde ne kadar etkili olduğu ve popüler müziğin çocuk şarkıları ile ne denli etkileşimde bulunabileceği tespitlerle belirterek yazılacak olan bu tez çalışmanın amacı, çocuklarımızı çocuk müziğinde olması gereken kurallara uygun şekilde şarkılarla buluşturmaya katkıda bulunabilmektir. Bunu yapmanın en iyi yolu da

yine popüler müzik ve popüler kültürden daha özgür, çocuk müziğine uygun şarkılar üretebilecek bestecilerin varlığı ile mümkündür. Bu yüzden diğer amaçlar arasında bestecilere, eğitimcilere, çocuk şarkısı alanında çalışma yapan bireylere ve kurumlara bilgiler aktarmak yer almaktadır. Bilişsel, duyuşsal, psikomotor, dil gibi gelişim süreci evrelerinin, prozodi ve müzik kalite açısından ne kadar önemli olduğunu verilere dayanarak sunmaktır. Çocuk şarkıları besteciliğinin başlı başına ayrı bir bestecilik dalı olduğunu anlamak gerekmektedir. Bunun için, önce müziğin ne olduğunu, kendi içinde ayrıldığı türlerini kavrama üzerinde durulmalıdır.

“Bugün karmaşık bir sanat dalı olarak uzun yılların eğitimini emeğini gerektiren müzik sanatı, diğer sanat dalları arasında en ilkel ve en temel güdülerden kaynaklanmış olanıdır. İlk insanın doğa seslerini yansıtması, kendi sesini, rüzgarın, denizin, kuşun sesine benzetmesi, ezginin doğuşundaki ilk adımlar olmuştur ” (Erol, 2001, s. 93-94).

Erol’un söylediği gibi müzik aslında güdüsel bir sanat dalıdır. Müzik; insan ruhuna ve biyolojisine uygun olarak tasarlanmış sesleri duygu ve düşüncelerin gücüyle sanata dönüştürdüğümüz ortak bir yoldur, şeklinde düşünebiliriz.

“Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli bir amaç ve yöntemle belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 1997, s. 10).

Uçan ise müziği bu şekilde tanımlamıştır. Nitekim müzik, insanların içinde bulunduğu durumları, şartları, siyasi yapı ve dini inançlarını, gelenek ve göreneklerini yansıtabilmektedir. İçinde bulunduğu sosyolojik şartlara göre müzik dinleme alışkanlığı edinen çocuklar, ister istemez popüler kültürün etkisi altında kalıp, her gün farkında olarak ya da olmayarak popüler müzik şarkılarını toplu taşıtlarda, evde, televizyonlarda, alışveriş merkezlerinde vs. dinlemeye maruz bırakılmaktadırlar.

Bütün bu konular dikkate alındığında, günümüzde gözlemlediğimiz bu müzik kirliliğini olumlu yönde etkileyebilmenin, bebeklik sürecinde çocuklarımıza kattığımız müzik değerlerinden geçtiği fark edilmelidir. Çünkü, çocuklar kendilerine yönelik şarkılar dinletilmek yerine günümüz pop müzik eserleriyle büyütülmektedir. Bunun

değiştirebilmesi için ise ocuk şarkılarını ve bu alandaki besteciliği daha fazla desteklemek gerekmektedir.

BÖLÜM 2. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARI BESTELEME SÜRECİ

Türkiye’de ilk kez 1870 yılında, İstanbul Muallim Mektebi’nde (Öğretmen Okulu) sistemli bir şekilde başlatılan müzik dersleri, 1914 yılında liselerde “Gına” adıyla devam etmiştir. Bu dersler, 1924 yılına dek dar bir alanda sürdürülmüş ve pek yaygınlaştırılamamıştır. Bu dönemde genellikle batı müziği kuralları çerçevesinde eserler ve az sayıda makamsal eserler bulunmaktadır. Bu dönemdeki eğitimcilerden olan Musa Süreyya ve Leyla Saz’ın çocuk şarkı ve marşları günümüze kadar ulaşmıştır. Musa Süreyya ve Leyla Saz’ın bu alandaki çalışmalarına birer örnek aşağıdaki gibidir:

*Söz: Cemal Ethem YEŞİL
Müz: Musa SÜREYYA*

Baş - ka bir aşk is - te mez Aş - kın - la çar - pan kal - bi

miz miz Ey va - tan göz yaş la - rın din -

sin ye - tiş - tik çün - kü biz (Son) Gül - ki sen ne - şen - le gül - sün

ay gü - neş top - rak de - niz niz ey - va

Nota 2.1. Mülkiye Marşı (Eodev.com.tr, 2015)

Nota 2.2. Cemil Rasim'in 'İlk Mekteplere Çocuk Şarkıları' adlı kitap kapağı

Yukarıda görmüş olduğunuz resim 1927 yılında Cemil Rasim tarafından yazılan okul şarkıları kitabıdır. Bu kitap harf devriminden önce yazılmıştır. Şarkıların içeriği ve yapısal özellikleri bakımından zengin bir kitap sayılmaktadır (Rasim, 1927:1).

Leylâ Hn. (Saz) Asker türküsü Mısır

بسنه - ليلاخانك
آره نغمه

عسكر توركوسى

جهاز
كفتة: سامح رفاتك
Güfte = Samih Rifat R

10-

دم کیت لی پاس شن کل دم کل
yassli.gult dim chén ghéldim

دم کل بن کتی فی قوی آج
Aleh.Koynouni ben ghél dim

دیر صو دم یو بر شا با
Bana bir you doum.sou vir

دن بر زاق اؤ چوق کل
tchoK.ovxaK.yér dén ghél dim

لی شانای دو یو (نقدات) زی غا
yuru ey chan li ga xy

کی لی دی کان لی زی غا
Ki li dij Kan li ga xy

یور له بک دیمه فی سب
sé ni méritch.béklé yor

وان یون یوک بو لی زی غا
buyuK.ounvan li ga xi

1 2

Nota 2.3. Asker Türküsü (Nota Alanı, notaalani.blogspot.com, 2019).

Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra Osman Zeki Güngör'ün büyük çabaları sonucu Ankara'da açılan Musiki Muallim Mektebi'ni takiben, diğer alanlarda yapılan atılımlar müziğe bununla beraber yenilikler getirmiştir. Bugünkü adıyla "Türk Beşleri" olarak bildiğimiz Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun, Hasan Ferit Alnar, Ulvi

Cemal Erkin ve Necip Kazım Akses “Çağdaş Türk Müziği’nin” yaratılmasında öncü olmuşlardır. İşte bu dönemde, okul müzik eğitimi müfredat programlarında iki tür de eserler tercih edildiği görülmüştür. Bunlardan ilki batı müziği kuralları çerçevesinde bestelenmiş yabancı dilde okul müziği şarkılarının, Türkçe sözler yazılarak öğretilmesi ve ikincisi az sayıda türküyü içerdiği anlaşılmaktadır.

Bu sürecin devamında, 1931 yılından itibaren Orta Mektep Müzik Programı, Türk müziği ile ilgili teorik ve uygulamalı açıdan konulara pek değinmemiştir. İsa Coşkun, Fuat Koray ve Ahmet Muhtar Ataman tarafından yazılmış, sadece iki üç bestenin olduğu dönemde, halk türkülerine yer verilmiştir. İsa Coşkun’un “Atatürk” adlı şarkısı örnekle aşağıdaki gibidir;

ATATÜRK Söz-Müzik: İsa Coşkun

Yur du ma ha yat tır gü ne şin gel me miş dün ya ya bir e şin

Ar ma ğa nın - cum hu ri ye ti ka nı mız da ki hür - ri ye ti

Ya şat mak yü celtmek en bü yük an dı mız ol muş tur A ta türk

Nota 2.4. Atatürk (Arabululoku, <https://www.arabuloku.com> 2019).

Daha çok adapte şarkılardan oluşan bir dönemden sonra, 1936-1950 yılları arasında Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü, Köy Enstitüleri, ortaokul ve lise müzik kitaplarına halk müziği şarkıları eklemek, müzik sorunumuzu çözeceği düşüncesiyle devam etmiştir. O dönemde aktarma ve öykünme şarkılar da mevcuttur. Bu şarkıların bestecilerinden bazıları, Osman Zeki Üngör, Halit Ozan, Nihat Erkman ve Cemil Karal’dır.

Halk müziğimizin 1960 yılından sonra dizi, tartım ve ölçü yönünden incelenmesi, okul müziği ve çocuk şarkılarında daha ön planda olmasını sağlamıştır. Özellikle Muammer Sun’un bilimsel biçimde incelediği “Okul Müzik Eğitimi” konusu, ulusal müzik sorunlarımıza bir ışık tutmuş, kaynağını halk müziklerimizden alan çocuk şarkılarına öncü olmuştur. Aktarma ve öykünme şarkılara bunların yanında yer

verilmesine ve dolaylı olarak bu yolla ulusal şarkı dağarcığı oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Bu görüş birçok müzik eğitimcisi tarafından ilgi görmüştür. Bu bağlamda çalışmalar günümüze kadar devam etmiş ve Muammer Sun, Yalçın Tura, Saip Egüz, Erdoğan Okyay, Saadettin Ünal, Hikmet Ekin, Salih Aydoğan ve Mahir Dinçer gibi isimler, çocuk şarkıları tarihimize çok sayıda yapıt kazandırmışlardır. Salih Aydoğan'ın çocuk şarkılarından iki tane örnek aşağıdaki gibidir;

BİR DÜNYA BIRAKIN

Söz: Adnan Çakmakçioğlu

Müzik: Salih Aydoğan

Oy na ya oy na ya ge lin ço cuk lar

El e le el e le ve rin ço cuk lar

Bir dün ya bı ra kın biz ço cuk la ra
Bir bah çe bı ra kın biz ço cuk la ra

Is lan mış ol ma sın göz yaş la rıy la
Gök ler de yer a çın u çurt ma la ra

Nota 2.5. Bir Dünya Bırakın (Nota Alanı, notaalani.blogspot.com, 2018).

GÜZEL YURDUM

Söz: Hamdi Tunçer

Müzik: Salih Aydoğan

Yüz yıl la rın i ş i ğ i sin Uy gar lık lar be ş i ğ i sin be ş i ğ i sin
İn ce kız lar tūr kū ya kar Y i ğ it le rin ha lay çe ker ha lay çe ker

Yer yū zū nūn çi çe ğ i sin Ç i çe ğ i sin sen Tūr ki ye
Bur cu bur cu gū lūn ko kar Gū lūn ko kar hep Tūr ki ye

Yer yū zū nūn çi çe ğ i sin Ç i çe ğ i sin sen Tūr ki ye
Bur cu bur cu gū lūn ko kar Gū lūn ko kar hep Tūr ki ye

Gū zel yur dum Tūr ki ye Tūr ki ye De ğ er sin her öv gū ye öv gū ye

Nota 2.6. Güzel Yurdum (Nota Alanı, notaalani.blogspot.com, 2019).

Yine bu yıllarda, İsa Coşkuner'in 1965 yılı "Uluslararası Sevilen Şarkılar" adlı kitabı, 16 farklı ülkenin çocuk şarkılarından oluşan bir repertuarla, o dönem çocuk müziğine zenginlik katmıştır. Sonraki dönemde eğitim ve öğretim kapsamında blok flüt öğretme ve öğrenme yöntemlerine yönelik çalışmalar arttırılmıştır. 1972 basımı "Yeni Blok Flüt Metodu" nda, Yalçın Yüreğir ve Saadettin Ünal'ın, çoğunluğunu halk türküleri ve aktarma şarkılardan oluşan kitabı sayesinde yeni bir çocuk şarkıları dağarcığı oluşturulmuştur. 1974'te ise "İlkokulda Ünitelere Göre Şarkılar Oyunlar" adlı kitap, Nejat İlhan Leblebicioğlu imzası taşımaktadır. Araştırmalarım dahilinde edindiğim bilgilerle, İlhan o dönemde hep aynı şarkıların tekrarından ve materyal yetersizliğinden bahsetmiş, o zaman diliminde de çocuk müziğindeki bazı eksikleri göstermeye çalışmıştır. O dönem çocuk şarkıları besteciliğinde önemli yer teşkil eden ve şarkıları günümüze kadar gelen Muammer Sun'un 1976 yılı "Kır Çiçekleri-100 TÜRKÜ" adlı kitabı, seksen tane tek sesli, on tane çift sesli, on tane çocuk ezgisinden oluşmaktadır. Sun, müzik derslerinde kendi türkülerimizin çocuklara ısrarla söylenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Türkü derleme çalışmalarının devamının gelebilmesi için bu konu üzerine çok değinmiştir. 1981 Yılında "Elli Yılın En Güzel Şarkıları" adlı kitabının önsözünde, 1930-1981 yılları arasında geçen sürede yayınlanmış müzik ders kitaplarındaki okul şarkılarının, marşların taranarak, 50 yılın en güzel şarkılarının

özenle seçilerek çocuklara sunulduğunu belirtmiştir. Bu şarkılardan bir tanesi aşağıdaki örnekteki gibidir.

MUTLULUK

Söz-Müzik: Muammer Sun

Çabuk 1 2

1. Bir fi dan di ker ken hay li lil li la
2. Bir i şe baş lar ken hay li lil li la
3. Bir müz ik din ler ken hay li lil li la

Bir çi çek a çar ken hay li lil li la
Bir i ş i bi ri ken hay li lil li la
Bir o yun oy nar ken hay li lil li la

Mut lu luk ta şar göz le ri miz den
Hay li lil lil la hay li lil li la

Neş e le ni riz hey şar kı söy le riz
Hay li lil li la hey hay li lil li la

Nota 2.7. Mutluluk Şarkısı (iki sesli kanon) (Sun, 2006).

80'li yılların devamında, 1984 yılında İlhan Baran'ın da "Ezgi Demeti" adlı kitabı çocuk müziği için önemli bir yer teşkil etmektedir. Baran, o dönemde, Yalçın Tura, Kemal Sünder, Muammer Sun, Cenan Akın gibi çocuk şarkıları bestecilerinin, çocuklar için yaptıkları çalışmalarda, ne kadar özverili olduklarından bahsetmiştir. Bundan sonraki süreçte, 1988 yılında Ziya Aydın ve Saip Egüz tarafından yazılmış "Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi" adlı kitap, bir ders kitabı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu kitabın içeriğinin eğitici olması Türk ve batı müziğine yarı yarıya yer verilmesindendir. Bu kitapta bestelenen çocuk şarkıları, Türk müziği karakterinde bestelenmiştir ve günümüzde hala ders kitaplarında yer almakta, seslendirilmektedirler.

Sonrasında, 1992 yılında, Salih Aydoğan'ın "Hayat Kaynağımız Müzik" adlı ders kitabı da aynı doğrultuda hem kendine özgü hem de birçok farklı besteci tarafından, seçkin çocuk şarkıları ile uzun süre kullanılmaya devam edilmiştir. Bu kitap, eğitim ve öğretim programları çerçevesinde günümüze kadar ulaşan bir kaynak

olmuştur. 1994 - 2006 yılları arasında ve sonrasında, müzik eğitiminin içine popüler müziğin de dahil edildiği görülmektedir. İşte popüler kültürün etkileşiminde olan popüler müzik, özellikle Türk Pop Müziği'nin zirve gösterdiği 90'lı yıllardan itibaren çocuk şarkılarının yapısını da etkilemeye başlamıştır. Pek çok kaynakta da değinildiği üzere; çocuk şarkıları Türkiye'de şu an ihmal edilen konular arasındadır. Şarkı öğretimi sadece okulda verilen bir eğitim olmamalıdır. Bu eğitim ev veya toplumsal çevrede okul eğitimi dışında sanat eğitimi veren kurum ve projelerde de karşılığını bulmalıdır. MEB ve daha özgün çocuk şarkıları bestecileri tarafından, akademik nitelikte yazılmış olan çocuk şarkılarının daha az bilinmesi, çocuk müzik kulağının bu süreçte kitlesel iletişim araçlarıyla da farklı şekilde değişime uğramasından kaynaklanmaktadır, diye düşünüyorum. Şu anki tarihsel süreci araştırdığımızda, şimdiki dönem çocuklarının çoğunda bu yönelimi gözlemlemek mümkündür.

Ülkemizdeki popülerizm bir pedagoji aracı olmaya 90'lı yıllardan itibaren başlamıştır. Bu dönemde batı kültürüne yakın armoni kuralları ile yazılan çok güzel pop müzik şarkıları bestelense de çocuklar söz konusu olduğunda, onların anlayacağı çocuk şarkı sözlerinin uyarlandığı pop müzik şarkıları için aynı şeyi söyleyemeyebiliriz. Okul müzik eğitimi olsun, belediye çocuk müzik koroları olsun, sanat kurumlarının oluşturduğu korolar olsun, çocuk şarkılarında en popüler olmuş çocuk şarkılarının tercih edilmesi bile popüler kültürün etkisinden kaynaklanmaktadır. Örneklediğimizde; 'İndigo Çocuk Şarkıları' albümü 2004 yılında piyasaya sürülmüştür. Türk Pop Müziği'nin seçme şarkılarından oluşturulan albümde yer alan şarkıların seslendirmesinde çocuk koroları ve solo çocuk sesleri kullanılmıştır.

Türkiye'nin kültür donanımında 90'lı yıllar itibarıyla geçen zamanda, çocuklarımıza tutarlı, geniş ufuklu, enformasyon çağına uygun eğitim verebilmemiz pek olanaklı olamamıştır. Çocuk şarkılarındaki politika, çocuklarımıza ağır gelen davranış ve tavırlar ile özdeşleştirilecek bir yolda olduğu sürece, bu nesilden nesle kötü bir kazanım olarak geçmeye devam edecektir.

"Uçacaksın, Çilek, Haykırmak istiyorum, Bir bulsam, İsyankar, Sen İste, Yıkılıyor, Bum Bum Bum, Aşka Yürek Gerek" gibi dönemin en popüler şarkılarına yazılan yeni sözler ile çocuklara uyarlanarak değiştirilen şarkıların oluşturduğu bu albüm ve akabinde bu şekilde devam eden albümler, çocuk müziğimizin pop müzikle olan ilişkisini göstermektedir. Tabi ki de bu dönemde çocuk şarkıları

seslendirilmektedir ama bu durum çocuk müziğinde kaos yaratılmasına engel olamamıştır. Bu tarihsel süreçte, 2007-2019 yılları arasındaki eğitim öğretim kitaplarına bakıp, çocuk şarkıları alanına yönelik nicelik açısından bir değerlendirme yaptığımızda, 2007 ve öncesine göre büyük farklılıklar görürüz.

“Çocuk şarkıları genel müzik eğitiminin vazgeçilmez bir unsurudur. Çünkü örgün müzik eğitiminde şarkı en ortak, en kapsamlı, en etkili, en verimli, en kalımlı ve en soylu müziksel iletişim aracıdır” (Uçan, 2003, s. 7).

Uçan’ın dediği gibi bu iletişim aracı olan çocuk şarkıları bilişsel gelişime, dil gelişimine, kişisel gelişime, paylaşım duygularına, toplumsal kurallar ve milli değerleri aşılama büyük katkıda bulunan unsurların başında gelir. Çocukların kendi yaratıcılıklarını ve müziğe eğilimlerini ortaya koyabilmelerini sağlar. Aynı zamanda, ülkemizde ve birçok ülkede mental veya duygusal bozukluğu olan çocukların müzik terapi ile tedavi edilmesi, müziğin sağlık ve psikoloji açısından çocuklar üzerindeki etkisinin önemini de göstermektedir. Her açıdan değerlendirildiğinde çocuk şarkılarının eğitim ve öğretim süreci içerisinde yer almasının gerekliliği anlaşılmakta, bu açıdan bestecilerin çocuk şarkıları bestelemeye daha fazla teşvik edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

2.1. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARI ve ÇOCUK ŞARKILARI TÜRLERİ

Çocuk şarkıları besteciler tarafından çocuklar için yaratılan yapıtlardır. Türk çocuk şarkıları, oldukça geniş kapsamlıdır. Çocuk şarkıları bestecilerinin, çocuk şarkıları besteleme tekniklerinin ilkelerine uyması ile çocuklar için ezgi yapısı, tartımsal öğeler, ses alanları ve estetik değerler açısından eğitici şarkılar yaratmaları mümkündür. Bu tez çalışmasında diğer bölümlerde bu ilkeleri ve çocuk şarkı türlerini işlemiş bulunmaktayız. Vatan sevgisi, bayrak sevgisi, Atatürk sevgisi, aile ve anne sevgisi, Türk çocuk şarkılarında yoğun işlenen konular arasındadır.

2.1.1. Türk Okul Şarkıları

Çocuk şarkı türleri çocukların bu alana olan beğenisini arttırmada önemli rol oynar.

“Okul şarkısı ister özgün, ister uyarlama, ister halk ezgisi olsun, çocuk beğeni ve psikolojisine, onların düzeyine uygun olmak zorundadır” (Say, 2002, s. 45).

Yerli besteciler tarafından bestelenen özgün şarkılar, halk müziğinden okullar için seçilen ve derlenen türküler, yabancı ülkelerden ezgilere uyarlamalar, öykünme şarkılar, marşlar, ninniler, tekerleme ve saymacalar, anonim şarkılar vs. türlerinde incelenir. Çocuk şarkıları çocuklarda, müziğe karşı ilgi ve beğeni uyandırmada, müzik beğenilerini geliştirmede ve müzik yapma gereksinimlerini ortaya çıkarmada, toplumsal, bireysel, ulusal duygularını güçlendirmede önem teşkil eder. Çocuk şarkıları okul müzik eğitiminin amacına ulaşmasında çok önemlidir.

2.1.1.1. Aktarma Şarkılar

Ezgileri yabancı, sözleri Türkçe olan şarkılara aktarma şarkılar diyoruz. Genellikle, Avrupalı toplumların halk müziği ve okul müziği melodilerinden alınan şarkılardır. Türkiye’de eğitim ve öğretim programlarında, okullarımızda öğretilen şarkıların çoğu aktarma şarkılardır. Bu yolla yabancı ezgiler de okul müziğine kazandırılmış olur. Bu şarkılar, Alman, Fransız, İngiliz, İtalyan, İsveç vb. Avrupa ülkelerinin halk müziği ya da okul müziği arasından seçilmektedir. Aktarma şarkılar bazen ait oldukları ülkenin dilinde de söyletilebilir.

Söz: E.Zuckmayer .S.Tamer

Beste: Alman Ezgisi

+

Şekil 2.8. Dostluk Şarkısı (Mohan, 2008).

Nota 2.9. Yaşasın Okulumuz Şarkısı (Mohan, 2008).

2.1.1.2. Öykünme Şarkılar

Türk okul müziği bestecilerinin bestelediği, kaynağını yine başka toplumların müziklerinden alan şarkılardır. Batı müziğinde geçen majör minör dizileri ile batı sisteminin ölçülerini kapsayan, yine batılı toplumların estetik anlayışına göre değişen, Türk bestecileri tarafından yazılmış şarkılara denir. Aktarma şarkılar kadar halk müziğimize uzaktır. Çocuk şarkıları besteciliği alanında çok çalışması olan Muammer Sun' un, öykünme ve aktarma şarkılar için düşüncesi, okul müziği repertuarlarında en son sırada olması gerektirir.

Cumhuriyetin kuruluşunda hızlıca eğitime yeni harflere geçildiğinde mecburen uygulanan bir yöntemdir.

YENİ YIL GELDİ

Söz-Müzik: Mahir Dinçer

Allegretto

Ye ni yıl gel di ye ni yıl gel di çok se vinç li yiz

çok se vinç li yiz An nem le ba bam la şar kı söy ler

hep eğ le ni riz Ye ni yıl gel di ye ni yıl gel di

çok se vinç li yiz

Nota 2.10. Yeni Yıl Geldi (Mohan, 2008).

2.1.1.3. Halk Türküleri

Halk türküleri, halkımızın yüzyıllar boyunca her attığı adımı zaman süzgecinden geçirerek yaşar. Dizileri, sözü, anlamı her şeyiyle özgündür. Bölgenin kendi özelliğine göre, şekillenmiş etkilerdir. Eğitim öğretim programlarında halk türkülerine gereken önemin verilmesi ve kültürümüzün nesilden nesile aktarılması bizi biz yapan unsurların başında gelir. Muammer Sun, Cenan Akın, İlhan Baran gibi bestecilerimizin yakındığı konuların en başında bu konu gelmektedir. Çok seslendirilen türküler sayesinde çocuklar aynı zamanda çok sesliliği de tanıyarak, ses kapasitelerini, tınılarını, diğer ses gruplarıyla uyumlarını daha rahat kavrayabilirler. Türk Halk Müziğimizin değerinin kalıcı olması çocuklara ne kadar kendi öz müziğimizi aşılatabildiğimizle ilgilidir. Eğitim ve Öğretim repertuarlarında aktarma ve öykünme şarkılar kadar, çocuklarımızın seslendirmesine uygun halk müziği eserleri de olması gerekmektedir. Bu kültürel aktarım aynı zamanda çağdaş, özgün ve yaratıcı genç nesillerin de yetişmesine katkıda bulunur.

Nota 2.11. Tren Gelir (Bisgen, <https://bisgen.blogspot.com/2017/04/nota-akor-eslik-tren-gelir-melodika.html>, 2017).

2.1.1.4. Anonim Şarkılar

Geçmişten günümüze kadar gelmiş, bestecisi ve yazarı belli olmayan şarkılardır. Yerli ve yabancı kaynaklı şarkılar, halk türküleri, ninniler, tekerlemeler, saymacalar, çocuk şarkıları olarak günümüzde var olan, kuşaktan kuşağa aktarılan yapıtlardır. Okul öncesi, ilk ve orta öğretim, TRT dernek ve vakıf korolarındaki çocuk müziği alanında yer alan, anonim çocuk şarkılarına birkaç örnek vermek gerekirse; “Mini Mini Bir Kuş”, “Ali Babanın Bir Çiftliği Var”, “Kırmızı Balık”, “Küçük Kurbağa” gibi şarkılar sayılabilir. Anonim türkülerine ise; “Çayda Çıra”, “Süpürgesi Yoncadan”, “Yörük Ali” gibi Türk halk ezgileri örnek gösterilebilir. Ninnilere örneklendirme olarak da en çok bilinen; “Dandini Dastana” ninnisidir. Bunlar gibi daha birçok örnek vardır. Bunun yanında; “Portakalı Soydum” tekerlemesi gibi birçok tekerleme de hala yeni neslin bildiği anonim şarkılar arasındadır.

Kır mı zı ba lık göl de kıv rı la kıv rı la yü zü yor kır mı zı ba lık

6 kaç kaç ba lık çı Ha san ge li yor ol ta sı nı

10 a tı yor kır mı zı ba lık göl de sa kın ye mi ye me

15 Kır mı zı ba lık kaç kaç

Nota 2.12. Kırmızı Balık (Mohan, 2008).

2.1.1.5. Marşlar

Askeri veya sivil amaçlarla bestelenen, genelde ulusal ve milli değerlerimizi yansıtan sözlerden oluşan 2/4'lük ya da 4/4'lük usuldeki eserlerdir. Sözel ya da çalgısal olabilirler. Yürüyüş gözetilerek yazılmış olmaları, türlerini belirleyen başka bir öğedir. Marşlar, besteleniş amaçları ve sözel içeriklerine göre “Sancak Marşı”, “Bayrak Marşı”, “Zafer Marşı”, “İstiklal Marşı”, “Cenaze Marşı” vs. gibi isimlerle anılır. Cenaze marşları dışındaki bütün marşlar ritmik açıdan türünün özelliklerini gösterir. Çocuklarımıza milli beraberlik duygularını aşılamak, bayrak, vatan sevgisi, Atatürk sevgisi duygularını aşılamak amacıyla yazılmış yapıtlardır.

Geçmişten günümüze gelen birçok marşlar olduğu gibi, Cenan Akın ve Muammer Sun'un, Ziya Aydıntan, Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun, Hilmi Seyrek gibi önemli bestecilerimizin yazmış olduğu çocuk ve genç müziğine katkıda bulunacak marşlar da vardır. Aşağıda vereceğimiz örneklerdeki eserler marş olarak müzikal kalite ve anlam bakımından çok özenle yazılmış eserlerdir. Vurgulu, tane tane, kesik kesik bir üslupla söylenir.

ATATÜRK

Söz: Hasan Ali Yücel

Müzik:Hilmi seyrek

1.2.3.Lay la ra lay lay lay la ra lay lay lay la ra lay lay la ra la ra lay

Lay la ra lay lay lay la ra lay lay lay la ra lay lay lay SON

5
1. Tür k'ü ö lüm den o dur kur ta ran
72. Yap tı ğı or du düş ma nı kov du

O dur ye ni den ca nım Türk lü ğü ku ran hey
9 U lu su yur du ca nım o dur kur ta ran hey

O dur ye ni den ca nım Türk lü ğü ku ran B.D.
U lu su yur du ca nım o dur kur ta ran

Nota 2.13. Atatürk Marşı (Mohan, 2008).

2.1.1.6. Ninniler

Tekerlemeler gibi folklorik özellikler taşıyan ninniler, genellikle anneler tarafından yaratılmıştır. Diğer yandan anonim halk şiiri ürünleri sayılırlar. Bebeklik yaşlarından çocukluk yaşlarına kadar, çocukları uyutmak için ninniler söylenir. Anne kucağında ilk müzik zevkinin aşılması ninnilerle başlar. Türk halk müziğinde derlenmiş ve derlenmemiş birçok ninni bulunmaktadır. Ulusal bir değere sahiptirler. Bestecisi belli olmayan, büyükannelerden günümüze taşınan ninniler de vardır. Ninniler de genellikle dörtlüklerden oluşur. Eskinden günümüze taşınan hemen her ninninin temelinde “Uyusun da büyüsün benim yavrum.” “Büyük adam olsun.” gibi benzer sözler bulunur. Ninniler için, kuşaktan kuşağa geçerek unutulmadan bugüne kadar gelen folklorik ağır tempoda şarkılardır da diyebiliriz. Müzikle şiirin uyumu, ilk ninnilerde kendini göstermiştir. Okul öncesi eğitimde ninnilere, çocuğun müzik gelişimine yararlı olması nedeniyle yer verilir. Ayrıca çocuğun ruhsal gelişimine, sakinleşmesine yardımcı olan özellikler taşıyan melodik yapıya da sahiptirler. Basit ve monoton ezgilerin yer

aldığı ninniler kültür açısından kızın anne, oğlanın baba olması ve benzeri gibi söz özellikleri taşır. Türk Folkloru, ninni yönünden çok zengindir. Günümüzde ninniler, sanat müziği biçimleri ve batı sistemi formlarında da yer alır. Shuman, Schubert ve Brahms gibi ünlü batı bestecilerinin bazı ninni eserlerine, Türkçe söz yazılarak günümüze kadar popülaritesinin korunması sağlanmıştır. Bu alanda Muammer Sun, Ahmet Adnan Saygun, Yalçın Tura gibi değerli bestecilerimizin besteleri bulunmaktadır.

NİNNİ

Söz-Müzik: F.Schubert

U yu yav rum u yu kol la rım da Gök ten in sin

7
rü ya lar sa na Ak şam ol du dağ da ba yır da U yu

14
yav rum sen kol la rım da

Nota 2.14. Ninni (Mohan, 2008).

2.1.1.7. Tekerlemeler

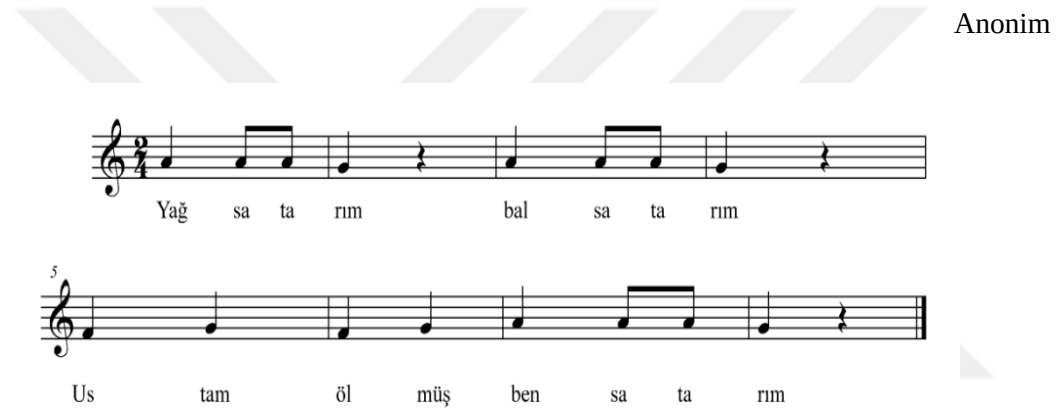
Tekerlemeler, genellikle okul öncesi eğitimde yararlanılan en önemli türlerden biridir. Zaman zaman şiir gibi tekerlemeler, daha çok danslı drama içeren oyunlarla öğretilir ve çocuklara yönelik folklor ürünü olarak değerlendirilir. Yaşamın gereksinimlerine göre çocuklar tarafından yaratılan, çocukların hayal dünyasına göre ekleme yaptığı, oyun oynarken, okul törenlerinde ve okul içi kutlama bayramları gibi etkinliklerde de okunan, söylenen basmakalıp sözler de içerirler. Kendilerine has özellikleri olmayabilir. Anlamsız ve yarı anlamlı düşüncelerin bir araya gelmesiyle oluşan tekerlemeler bu açıdan da oldukça ilginçtir. Bu yüzden bazı tekerlemeler “Yalanlama” adını alır. Anlatılanların yalan olduğunu dinleyiciye açıkça belirtir. Dinleyici de bunu bilerek dinler. Ancak tekerlemelerin gerçekçi olanları da vardır. Çocuk tekerlemelerinde şiir ögesi ön plandadır. Tekerlemeler ses yüksekliği olmayan, konuşur gibi söylenen, yavaş tempodan hızlıya doğru ilerleyen, uyaklarla elde edilen ses

oyunları ve çağrışımlarıyla birbirine bağlanan yapıdadır. Tekerlemeleri söylendikleri yerlere göre birçok çeşidi vardır. Tekerlemeler ile benzeşen saymacalar ise, oyun tekerlemelerinin en yaygın olanıdır. Saymacadaki kelime yapısına göre, hecelerin en sonuncusu oyun ve drama canlandırmada belirleyici olur.

Anonim

Nota 2.15. Yağmur (Mohan, 2008).

Nota 2.16. Yağ Satarım (Mohan, 2008).

2.2. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARININ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SÜRECİNDEKİ ETKİLERİ

Okul öncesi eğitim, çocuğun aileden sonra karşılaştığı ikinci gelişme, öğrenme ve dolaylı olarak öğrendiklerini uygulama evidir. Bebeklik sürecinde çocuklar müziğe sesler çıkarıp el çırparak, el ve ayaklarını oynatarak tepki verirler ve gelişme süreçleri ilerledikçe bunlara şarkı söyleme, dans hareketleri ve müzik çalgılarıyla eşlik etme dönüşür. Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin uyguladıkları müzik alanındaki yöntemler çok önemlidir ki bunların en başında Kodaly ve Orff-schulwerk, Suzuki, Dalcroze gibi isimlerin yöntemleri gelmektedir. Fakat gelişen eğitim programlarına, her geçen gün yeni teknik düşüncelerden geliştirilmiş yöntemler de eklenmektedir. Çocuklara şarkı söyleme yeteneği ve alışkanlığı kazandırılmasının faydası işte bu süreçte başlar. Bu

durumun hayatının bütün alanlarına etki edebilmesi mümkündür. Çocuk şarkıları çocukların üzerinde pekçok olumlu etkiler sağlar. Örneğin; dans ve sözün birleşiminden vücut koordinasyonunu sağlayan çocuğun dikkati artar, şarkı sözlerini anlamaya çalışırken dil bilgisinde kazanımlar sağlar, doğru yönlendirici şarkı sözlerinin anlamlarından yola çıkarak olumlu davranışlar kazanır, ezber yönü gelişir, algı kapasitesi büyür. İşitsel algısı güçlenir. Bundan dolayıdır ki öğretim programlarında seçilen her şarkı büyük önem taşır çünkü çocuk bu şarkıları model alarak büyür.

2.2.1. Dil

İnsanlar doğuştan pek çok yetenekle doğar, Bunlardan biri de konuşma yeteneğidir. Dil sayesinde çocuk iletişime geçer ve sosyalleşme becerisini geliştirir. Dil; duygu ve düşünceleri, değer yargılarımızı anlatmak kendimizi ifade etmek, kültür aktarımında bulunabilmek, soru sormak, emir vermek, istekte bulunmak gibi işlevleri gerçekleştirmede kullanılan bir araçtır. Çocuk, dinleyerek çevresini taklit eder, anlamaya çalıştığı gibi, kendisini de ifade edebilmek için sözcük ve cümleler kullanır. Bebeklikten çocukluğa, çocukluktan ergenliğe ve sonrasında yaşlılığa kadar olan süreçte dil kendini geliştirerek ilerler. Sesler, bebeklik dönemiyle beraber çocuğun dış dünya ile ilk iletişim kurmasını sağlayan araçlardır. Aile ve sosyal çevrede kulaktan dil öğrenen çocuğun dil gelişimi, okul öncesi eğitimde devam eder. (Seyrek & Sun,1998:31)

“Müziğin eğitim öğretim açısından bir amaca yönelik hizmet ettiği kesindir. Bu gelişimi izleyen en güzel araç şarkılar ve tekerlemelerdir. Sözleri, dili ve duyguları geliştirici olan, ezgileri uygun ses aralığında yazılmış, söz müzik cümleleri uyumlu (prozodisi başarılı), doğru cümleler, doğru vurgulamalarla söylenen şarkılar ve tekerlemeleri, 6 yaştan sonra örgün eğitimde “yazma” öğrenimi izler. Burada öğretmenin diksiyonu vb. çok önemlidir, çünkü o bir modeldir” (Seyrek & Sun, 1998, s. 31).

Seyrek ve Sun’un dikkat çektiği gibi dil ne kadar doğru öğrenilirse, okuma yazma da o oranda daha akıcı öğrenilir. Ülkemizde doğru eğitim almak kadar, branşlarında iyi olan öğretmenlerle çalışmak da bir o kadar önemlidir.

“Okul öncesi eğitim kurumları dil gelişimini destekleyen öğretim programlarıyla, çocuklara çeşitli fırsatlar sunarlar. Yıl boyunca uygulanan programlarda çocukların tarif etme,

öyküleme, eleştirme, tahmin yürütme, açıklama, ikna etme, değerlendirme, bir bakış açısını tartışma, fikir belirtme, duygularından söz etme, hipotez ve karar verme gibi farklı konuşma türlerini kullanmaları hedeflenir” (Güleryüz,2003, s.70).

Çocuklar için okul öncesi eğitim gerekliliği Güleryüz’ün bu cümleleri ile kendini göstermektedir. Genellikle aileler tarafından okul öncesi eğitime verilen çocuklar, ilk ve ortaokul eğitimlerine daha çabuk adapte olabilmektedirler. Başarı oranları da bu doğrultuda hız göstermektedir. Böylece, çocuklar okul öncesi eğitimde öğrendikleriyle, ilköğretime başladıkları andan itibaren zaman kazanmış olurlar. Uyum sağlama, kavrama, sorumluluklarının farkına varma, ödev yapma alışkanlığı, hatta bazen erken okuma yazma gibi kazanımlar sağlarlar. Bütün bu kazanımlar okul öncesi eğitim sürecinde yer alan konu başlıklarının içeriklerinde belirtilmiştir.

“Şarkılar, çocuklarda dilin temel yapısının oluşmasında etkilidir. İkinci bir dilde şarkılı oyunlar öğrenme, çocukların bu dilde kelime kapasitelerini genişletebilir” (Linde, 1999, s. 612; Matter, 1982, s. 305).

Bu araştırmalardan yola çıkarak çocukların gelişim süreçlerinde çocuk şarkılarının önemi bir kez daha gözlemlenmektedir.

2.2.2. Sosyal

İnsan doğuştan gelen gensel özellikleriyle, yer aldığı çevrenin yapısına göre gelişim sürecini devam ettirir. Sosyal ilişkiler çok önemlidir çünkü kültür birikimini yapısını ve birey olma özelliklerimizi doğrudan etkiler. İnsanın kendini ve etrafını tanıması ve çevresine uyum sağlama çabası, hayatını idame ettirmesine olanak sağlar. Çocuğun kişilik gelişiminde ilk 5 yıl çok önemlidir. Bu süreçte kazandığı sosyal kazanımlar tüm hayatını belirler.

Çocuğun sosyal çevreyle uyumu ve bireysel özelliklerinin açığa çıkmasında etkilidir. Güven duymak, sevmek, beğenilmek, yanlışlarının doğru yöntemlerle iyileştirilmesi, hayatı tanımasının ve böylece kendini doğru ifade etmesini sağlar. Bu yüzden çocuklara karşı izlenen tutumlarda çok dikkatli olunmalıdır. Müzikle ilgilenmesi sağlanan çocukların sosyal ve iletişimsel yetenekleri geliştikçe özgüvenleri artar.

“Müzikteki ilerlemeler, öğretmen ve arkadaşlarının takdirini arttırdığı gibi çevre ilgisini de uyandırır. Öğretmen ve arkadaşlarının beğenisini gören çocuğun kendine güveni kadar, yeteneklerini gösterme konusunda da cesareti de artar. Nitekim tek başına şarkı söylemeye çalışan çocukların, küme içinde rahatlıkla müziğe katıldığı, tek başına söyleyen çocukları gözledikçe, yeteneklerini göstermekte istekli davrandıklarını öğretmen gözlemlerinden çıkarılmaktadır” (Seyrek & Sun, 1998, s. 33).

Seyrek ve Sun’ un bu değerlendirmesi öğretmenlerimizin tutumunun, çocuklarımızın sosyal gelişimlerinde ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bu sebeple, öğretmenlerimizin çocukların sosyal çevrede gösterdikleri davranışları farkındalıkla gözlemlemesi, çocukların kazanımları açısından çok değerlidir.

2.2.3. Ahlak

Ahlak gelişimi, bireyin kendi ilke ve değer yargılarını benimseyerek oluşturmalarını sağlayan, bulunduğu çevreye uyum sağlayabilmesi, toplum içindeki davranışlarını saptayıp sergileyebilmesi için değerler sistemi oluşturma sürecidir. Kişi ahlak gelişimini hak, adalet, iyi, kötü, yanlış, doğru kavramlarını zemin alarak kendi çerçevesinde doğrularını belirleyerek geliştirir. Kişinin ahlaki gelişim süreci çocukluk döneminde başlar. Okul öncesi dönemde çocuğun hayatında, ailenin, öğretmenlerin, uzman görüşlerin, bireysel terapilerin beraber eşgüdümlü zamanlı çalışması, çocuğun ahlaki değerlerinin ne olduğunu belirlemesinde çok önemli rol teşkil eder. Oyun şeklinde, zaman zaman şarkıların eşliğinde kazandırılan davranışlar ahlaki değerlerini geliştirme de yardımcıdır. Örneğin sevgi dolu mesajlar içeren, doğruluğu savunan masalsı şarkılar ile yardımseverlik, temizlik, iyi kalplilik vb. konuları işleyen şarkıların, sözlerindeki anlam gücü, yine çocukların bilinçaltına işleyerek çocukları iyi huylu olma konusunda teşvik edici olabileceğinden, aynı oyunlar gibi yöntem olarak yararlanmaya müsaittir.

Müziğin, çocuğun her gelişim evresinde var oluşunun etkilerini gözlemlerken, çocuk şarkı sözlerinin de besteciler açısından aslında ne kadar özenle yazılması gerektiğinin ve ahlaki değerlerin de göz önünde bulundurulmasının önemi, bu kuramcılarının bakış açıları ile kendini bir kez daha göstermektedir. Müzik, çocuğu yönlendirme gücüne de sahiptir. Anlamlı, öğretici, destekleyici, doğru sözler ile yazılmış çocuk şarkıları, akılcı nesiller yetişmesine zemin hazırlar.

2.2.4. Bedensel-Psikomotor

Çocuğun günlük yaşamını örnekleyen şarkıları, tekerlemeleri vb. türleri, bedensel hareketlerle, uygulamalı olarak öğrenmesi, psikomotor gelişimini hızlandırır. Psikomotor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak bedenin isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır. Bir başka deyişle, temelinde hareket olan becerilerin kazanılması için doğum öncesi dönemden başlayıp, ömür boyu süren dönemi içine alan gelişim sürecidir. Dikkat, kuvvet, denge, tepki hızı, eşgüdüm ve esneklik olarak dallara ayrılan bu süreçte, tanıma, keşfetme, duyu organlarını belirli bir düzen içinde kullanabilme, psikomotor becerileri ile ilgilidir. Bu nedenledir ki, müzik, çocuğun bu becerilerini anlayıp, hayata geçirebilmesinde etkin bir yöntemdir. Psikomotor gelişim, çocukların çevre ile iletişim kurmasında ve yaşamlarını devam ettirmesinde önemli yer tutar.

“Okul öncesinde psikomotor gelişim hedefleri, çocukların değişik fiziksel olgunluk derecelerine göre, kas koordinasyonunu geliştirmeye yönelik eğitim hedefleridir. Çocuklar motor becerilerini oyun içerisinde keşfederler. Çocuk oyun sayesinde diğer bireylerle sosyal iletişime girerek toplum içerisinde sosyalleşir, yaratıcılıkları gelişir. Böylece çocuğun kendisine olan özgüveni artar, kendini yeterli hisseder ve olumlu benlik kavramı kazanır, bu sayede çocuğun fiziksel olduğu kadar psikolojik sağlığı da etkilenmektedir” (Ayhan, 1998, s. 11).

Bu durumda direkt ilköğretim eğitimi ile hayatına başlayan çocukların, okul öncesi eğitimi olmadan, yani alt yapısı olmadan başladığı bir eğitim sürecinde zorlanacağı açıktır. Bu nedenle ailenin tek başına profesyonel bir eğitim sürecine, çocuğu okul öncesi dönemden sonra başlatması, çocuğun psikomotor gelişiminde bazı aksamalara sebep olabilir.

“Okul öncesi müzik etkinlikleri kapsamında yer alan ritim çalışmalarıyla, çocukta dikkat, tehlike, tepki, büyük ve küçük kasların gelişimi etkilenmekte, ayrıca organlar arası eşgüdüm sağlanmasına bağlı olarak çocuğun davranışları çeviklik ve incelik kazanmaktadır” (Sun & Seyrek, 2002, s. 57).

Seyrek ve Sun’un bu yorumunun sebebi çocukların müzik dersinde göreceği ritmik çalışmalara ve şarkılara bedensel çaba ile katılmalarını gözlemleyip dikkate almış olmalarındandır. Bu durumda işitme gücü ile vücut, beyin ve duyu organları daha çok

çalışır, çocuğun bedensel gelişimi daha olumlu yönde etkilenir. Müzik derslerine ek olarak çeşitli danslar eşliğinde uygulanan yaratıcı drama çalışmaları, çocukların oyunlaştırma ve canlandırma çabaları ile bedenlerindeki psikomotor gelişimlerini destekleyerek hızlandırır.

2.2.5. Bilişsel Gelişim

Akıl yürütme, problem çözme, düşünme, analiz etme ile ilgili zihinsel faaliyetlerin tümünü kapsayan sisteme, bilişsel sistem ya da biliş denir. Birey bulunduğu çevreye uyum sağlayabilmek için düşünce ve becerilerini kullanmak zorundadır. Bilişsel Gelişim Nörobilim ve psikolojinin beraber çalıştığı bir alandır. Çocukların ileriki yaşlarına kadar olgunlaşma sürecindeki hatırlama, fikir değiştirme, düşündüğünü anlama yeteneğini edinme geliştirme sürecini kapsayan bir alandır. Çocukların Bilişsel Gelişim dönemlerini en iyi kuramlar ile inceleyen Jean Piaget, çocukların tüm yaşam süreçleri boyunca düşünce kapasitelerinde değişiklik olduğunu, varsayımları mantıksal düzeyde değerlendirip, sınırları karmaşık yapıda organize edip, soyut düzeyde bakış açısıyla akıl yürütebildiklerini açıklar. Piaget'in kuramındaki vurguladığı önem, çocukların dünyayı anlamasını sağlayabilecek bilgilerin örgütlenmesidir. Bu bilgilerin gösterdiği değişiklikler de sosyal yaşama göre çok önemlidir.(Mohan,2008:12)

Bir diğer kuramcı olan Lev Vgotsky'nin çocuklar üzerinde yaptığı araştırmaların sonucu Piaget'in düşünce kuramına karşı çıkar. Vgotsvsky'e göre bir içsel gelişim süreci, çocuğun kendi keşiflerinden değil, aynı zamanda çevreden edindiği yaşantılardan da etkilenmesinden meydana gelir. Piaget'in aksine bireysellikten çok sosyal öğrenme ve iş birliğine vurgu yapar. Çocuğun psikolojik etkenlerden çok kültürel ve sosyal çevre ile bilişsel gelişimini sürdürdüğünü savunur bu yüzden eğitim ve öğretmenlerin önemini, çocukların dış etkilere içsellikten daha açık olduğunu söyleyerek, kendi düşüncesini öne sürer. Piaget ve Vgotvsky kuramcılarının düşüncesini değerlendirip, karşılaştırıldığında, çocuğun bilişsel gelişim sürecini iç ve dış etkenler olarak sınıflandırmamak gerektiği düşünülebilir. Çünkü bir çocuğun gelişimini, psikolojik duygularının yanında zekası ile kazandığını, bu kazanımı gerçekler ile birleştirdiğini ve bunu yaparken dış dünya şartlarından, sosyal çevre etkenlerinden yararlanarak kendi duygu süzgecinden de faydalandığı düşünülebilir. Bundan dolayı her iki kuramın bir arada özümsemesinin çocuk bilişsel gelişiminde önemli rol oynayacağı sonucu çıkarılmaktadır.

2.2.6. Okul Öncesi Eğitimde Kazanılan Müzikal Deneyim

2008-2014 yılları arasında Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlik sürecimde kazandığım deneyimler, şu sonuçlara ulaşmamı sağlamıştır. Çocuklara verilen müzik eğitimi; onların özgüvenlerinin yüksek, yaşam süreçlerinde sağlıklı olmalarını, iyi ve kötüyü ayırt edebilecek yaratıcı düşüncelere sahip, disiplinli ve çabuk konsantre olabilen iyi bireyler olmalarını sağlamaktadır. Başarılı çocuklar, kişilikleri oturmuş, analiz etme gücü, gözlem gücü yüksek, ayırt etme yetileri daha gelişmiş çocuklardır ve genellikle müzikal deneyime sahiptirler. Müzikal deneyim zeka gelişiminin hızını destekler. Özellikle Rauscher ve Shaw'un 1998'de yaptığı "Mozart Etkisi" adını taşıyan araştırmaları "Müziğin ve Çocuk Gelişimi" üzerinde etkilerini savunmaktadır. Bu konu başlı başına bir araştırma konusudur ve bu araştırmanın dışındadır.

Müzikal deneyim, tüm sanat dalları üzerinde daha fazla bilgi edinebilmenin önünü açar. Bu yüzden her çocuğun ya okul eğitiminde ya da en az hobi düzeyinde müzik ile eğitilmesi gereklidir.

2.3. ÇOCUK ŞARKILARININ YAPISAL ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Prozodi Bakımından Uyulması Gereken Kurallar

Günümüzde sadece çocuk şarkılarında değil, sözlü müzik eserlerinde uyulması gereken en önemli kural prozodidir. En basit tanımıyla, söz ve müziğin uyumuna prozodi denir. Yunanca kökenli bir terim olan prozodi, Yunan dilinde "Prosodie" olarak geçmektedir. Prozodi; söz ve müzik arasındaki uyumun ahenginden meydana gelir. Ahenk; 'düzen, akort, uygunluk' anlamlarını ifade eder. Cümle içerisinde yahut tek başına olan bir kelimenin müzik ile birleşmesi ve kulağa güzel gelen bir ezgi yaratmasıdır. Prozodi kurallarına uygun bir beste yaratabilmek dilin kurallarını ve kelimelerin manalarını iyi bilmekten geçer. Dilimizin vokal konsonantlarını tanıyan bir bestecinin daha iyi besteler üretmesi mümkündür. Bestecide dilbilgisi ve edebi anlayış çok önemlidir. Özellikle çocuk şarkıları bestelerken bunların yanında, çocuk gelişimini, evrelerini, yaş gruplarını iyi tanımak gerekir. Çocuk şarkıları yazan bir bestecinin çalışma sürecinde, çocuk psikolojisi hakkında uzman bir psikolog ile yine

değerlendirmeler yapması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü besteci çocuk şarkısını bestelerken toplumsal, ahlaki, ve sosyal vb. fikri anlatacaktır. Çocuk şarkılarında anlam ve mana çok önemlidir. Çocukların düşünme sistemlerini, bilinçaltılarını, hayal güçlerini gerçeklerle dengede tutabilmesi için şarkıların verimli olması ve çocuğun ezgiyle sözleri kafasında uyumlayabilmesi gerekir. Anlam ve manaya dikkat ederek ve çocuğun gelişimine katkıda bulunacak şarkılar yapabilmek çocukların zeka gelişimlerini sürecine hakim olmaktan geçer. Bu bağlamda kelimelerin anlamlarının doğru bölünerek anlam bütünlüğünün bozulmaması gerekir. Prozodi kurallarını şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Prozodi bakımından ölçü başlarındaki notalar kuvvetlidir. İlk vuruşlar güçlüdür.
2. Kuvvetli ve vurgulu heceler, ölçü başlarındaki zamanların ilk notasına denk getirilmelidir.
3. Zayıf zamanlar, kısa heceler ile yazılmalıdır.
4. Zayıf bir hecenin kuvvetli bir nota değeri ile çakışması ancak sondan bir önceki heceye daha büyük nota değeri yazılması ve düşürülmesi ile mümkündür.
5. Kuvvetli bir hece zayıf bir notaya denk yazılırsa, birkaç nota ile uzatılmalıdır.
6. Müzik cümlesindeki son nota, son heceye düşmelidir.
7. Ritim duraklamaları ve susmalar, sözcük yapısındaki birebir duraklamalarla aynı olmalıdır. (Tekiner,2020:43, Körükçü,2019, Kürkçüoğlu,2020)¹

Besteci Muammer Sun' un burada ifade etmek istedikleri sırasıyla; doğal konuşma ritminin, şarkının tartım yapısıyla uyuşmasıdır. Açık ve kapalı hecelerin denk geldiği nota değerleri özellikle küçük çocukların adapte olmakta zorlanacağı aksak zorlu ritimleri içermemesidir. Tizlik uyumu derken de müzik cümlesindeki hece vurgularına gelen ince notaların doğru yerde kullanılması çocukların ses aralığına yaşa bağlı olarak uygun bir nota bölgesinde anlatmaktadır. Anlam uyumu ise hem müzik cümlelerin kendi içinde manalarının doğruluğu, akıcılığı, bağlantısını, hem de müzik fikrinin tonu ve duygusunun ve melodik yapısının anlam ile uyuşmasını anlatmaktadır. Eğitim müziğinde prozodi, bestecilerin eğitim müziği için şarkılar bestelerken, anlam, tartımsal öğeler, ezgi yapısı, çocukların ses aralıkları, vb. öğeleri daima göz önünde tutmaları açısından, dinleyicilerin beğeni düzeylerinin gelişmesi ve düzgün

¹ “Prozodi kurallarının bir şarkıya uyarlanması 3 temel ilke vardır. Bunlar tartım, uyum, tizlik uyumu ve anlam uyumudur” (Sun, 1997, s. 63).

yorumlanabilecek şarkılardan oluşan bir şarkı dağarcığı oluşturabilmesi bakımından çok önemlidir.

2.3.1.1. Ritim

Günümüz çocuk şarkı formlarının ritim yapılarına bakıldığında, çocukların yaş seviyelerine göre sınıflandırma söz konusudur diyebiliriz. Şarkıların söz yapıları ritimle uyumlu olmalıdır ki, çocuklar hecelere göre ritim yapılarını birleştirebilsin. Yalnız günümüz çocuk şarkıları, bu konuda gerekli özeni gösteriyor mu, sorusu tartışmaya açıktır. Ritim eğitimi basitten zora doğru verilmelidir. Başlangıçta çocuklar, el çırpma ve vurmali çalgılar çalmaktan ve şarkı söyleme deneyimlerinden hoşlanmalarına rağmen, ritmin farkında olmayabilir. Böyle durumlarda, 2/4, 3/4, 4/4'lük basit ölçülerle vuruşlara alışmaları sağlanır. Tartımsal uyum, sözün ritmi ile ezginin ritmi arasında sağlanacak uyum ile gerçekleştirilir. Beste yapılırken açık hece ve uzun hece ile biten hecelere göre nota süresi belirlenir. Çünkü ezgi içinde açık heceyle biten bir sözcük, kısa süreli nota ile, kapalı hece ile biten bir sözcük ise uzun nota ile yazılmalıdır. Kendi isimlerini söyleyerek ritim tutmaları, hece bölünüşüne göre marakas ve benzer ritim aletlerinden destek almaları, şehir isimleriyle ritim kalıplarını akılda tutmaları daha kolay olabilir. Orf ve renk yöntemleri ile nota değerleri öğrenilebilir. Bu kazanımlar şarkı söyleme tekniklerine mutlaka yansır. Ritim kulağı, duyma kabiliyetinin içinde ekstra dikkat ister. Ritmin asıl dayandığı temel unsur harekettir. Antik Çağlardan günümüze kadar ulaşan duvar resimleri de bile önce ritim duygusu hareketleri ile anlatılmaya çalışılmıştır. Müzikte ritim, matematiksel bir algı üzerine kurulmuştur. Çocuklarımızın ritim kulağı bu sayede daha geliştirilebilmeye açıktır. (Linde V.D,1999:22)

2.3.1.2. Hecelerde Uzunluk ve Kısalık

Hecelerde uzunluk; (-) işareti, kısalık (.) işareti ile gösterilir. Sonu sessiz harf ile biten heceler uzun, sesli harf ile biten heceler kısadır. Açık hece, sonu sesli harf ile biten, kapalı heceyse, sonu sessiz harfle biten kelimelerdeki hecelere denir. Açık hecelerin küçük, uzun hecelerin büyük nota değerleri ile yazılması gerektiğini daha önceki bölümlerde değinilmiştir. Açık ve kapalı heceler aldıkları nota değerlerine göre bestenin ezgisini de şekiller. Ancak kuvvetli bir zamana denk gelmesi gereken ve vurgu alan kısa bir hece, açık hece ile bittiğinde anlam ile alakalı bir durum söz konusu olursa,

bu kural o zaman değişkenlik gösterebilir. Hece bu durumda nota değeri açısından daha büyük bir değer ile yazılabilir. Kısa heceler zayıf zamanlara denk getirilmelidir. Kuvvetli bir hece ise birkaç nota ile uzatılmamalıdır. Bütün bu kurallar çocuk şarkılarında kullanılması gereken kurallardır (Körükçü,2019).

Biz Atatürk Gençleriyiz

Söz-Müzük: Muammer SUN

Atasözü

Nota 2.17. Hecelerde Uzunluk ve Kısalık (Sun, 2006)

Ayrıca açık heceler kelime sonunda, yarım cümle sonunda ya da cümle sonunda gelmesi halinde, uzatılabilir. Bu şekilde kapalı ve uzun heceler açık ve kısa heceye dönüşmektedir. Dildeki söyleyişin uygun olması halinde, sessiz harfle biten heceden sonra gelen kelime sesli harfle başlıyorsa, ulama yapılır.

2.3.1.3. Hece Vurgusu

Hecelerin bazılarına güçlendirme yapılması ve o hecenin daha belirginleştirilmesi hece vurgusudur. Vurgu iki türdür. Ezgisel Vurgu, anlatım (ifade, yorum vurgusu)'dur.

“Kompozisyon müzikalin üçüncü ögesi olan vurgulama, eserde, mevcut olan seslerin bazılarını kuvvetli şekilde icra etmektir. Bir musiki cümlesinde melodiler ve düzum grupları özel bir şekilde vurgulanır. Eğer sesler aynı tonda okunur ve çalınırsa, eserde yorum (ifade) ve canlılık kaybolur. Her dilde hece ve kelimelerin söylenmesi süre, şiddet, isyan ve teslimiyetle yumuşaklığın değişmelerine tabidir. Dil vurgusu ile musiki vurgusu her zaman birleşmişlerdir.

Konuşma dili ile musiki dili, vurguda eşdeğerdir. Bu husus bestelerdeki prozodi konusunun önemli bir yönüdür” (Yavaşca, 2002, s. 8).

Alaeddin Yavaşca’nın bu yorumuna İstiklal Marşı üzerinden bir örnek verilecek olunursa hatalar şöyle sıralanabilir. İstiklal Marşı’nda yapılan hece vurgularındaki hatalar şöyle sıralanabilir. Hece vurgularının yanlış yerlerde yapılması ve yanlış yerlerde alınan nefesler, marşımızın anlam bütünlüğünü bozmaktadır. Hece vurgusu yanlış yapılan tüm kelimelerde anlam bozukluğu olur ki bu da ezgi ile sözün uyumunu baştan sona etkiler. Bu durumda anlam ile hece vurgusu direk birbirini etkileyebilir.

“Korkma Sönmez Bu Şafak / larda.....” Daha ilk cümlede kelimenin bölünüşü görülmektedir.

İSTİKLAL MARŞI

Söz müzik: Mehmet Akif Ersoy

Müzik: Zeki Üngör

Nota 2.18. İstiklal Marşı (Nota Alanı, notaalani.blogspot.com, 2019).

Çocuk şarkılarında hece vurgusu kuralları, çocuk şarkılarının daha basit ezgilerden bestelenebilmesinden kaynaklı, daha sadeleştirmiş şekilde uygulamamız mümkündür. Bu kurallar çocuk şarkılarında, ağır ve uzun eserlere göre daha basite indirgenmiş ama doğru şekilde uygulanmalıdır. Anlam vurgusunda vurgulu heceye ince ses, vurgusuz heceye kalın ses ilke olarak unutulmamalı ve uygulanmalıdır. Cümlede anlamca en önemli sözcüğe, en ince ses verilmelidir.

Nota 2.19. Hece Vurgusu (Sun, 2006)

2.3.1.4. Durgu

Durgu; besteleme tekniğinde önemli bir yardımcı sayılabilir çünkü, sözlerdeki manaya açıklık getirir. Durgu, eserdeki duraklama yerlerdir. Durgu ve vurgu arasında bir bağlantı vardır. Bunu açıklamak gerekirse; Nokta, virgül, noktalı virgül, iki nokta, üç nokta, soru, ünlem, tırnak, parantez gibi asıl noktalama işaretleri, bir metindeki durgu yerlerini belirttikleri gibi, cümlelerin akıcılığını, mana değişikliğini ve mana zenginliğini sağlarlar. Bu sebeple asıl noktalama işaretlerine, şairlerin, bilhassa güftekarların büyük önem vermesi gerekir. Zira bestekar, bu noktalamalardan kendisine bir yorum çıkaracak ve uygun kelimeleri, heceleri vurgulayacaktır. Noktalamalarla böylece mana prozodisini yerleştirecek ve bu işaretlerin her birini musikin nota değerleriyle seslendirecektir. Adından belli olduğu üzere durgu, yani nefes almamıza da zaman bırakan bu sesler sayesinde, cümleyi bir diğerinden ayırıp mananın ifadesi ortaya çıkmaktadır. (Tekin,2019:46)

Bütün bu prozodi kurallarını, anlam, mana, müzikal ezgisel açıdan, dil, anlam ve durgu açısından ele alarak, bu kuralları çocuk şarkılarında uygulamak ayrı bir önem taşır çünkü okul öncesi çocuğunun öğrendiği her şey yaşayışını etkiler, unutmayalım ki çocuğun bilinçaltı daha kolay çalışır. Dolayısıyla sözler sade basit anlaşılır olmalı, çok uzun olmayan cümleler tercih edilmeli, tekrar içeren ve içerik olarak çocukların eğitim dünyalarını geliştirici konulara yer verilmelidir.

2.3.1.5. Anlam

Konuşma dilinde anlam, kimi sözcüklerin ve hecelerin, diğerine göre daha vurgulu söylenmesine dayanır. Anlam uyumu bir diğer adıyla cümle vurgusudur

diyebiliriz. Çünkü vurgular anlamı şekillendirir. Her anlam bir ileti ve mesaj taşır, bu demektir ki şarkı sözlerinin, hangi konuyu nasıl işlediği önemlidir. Böylece, mesajlar yoluyla insanın bilincine işler. Hele ki çocuk şarkılarında işlenen konu ya da konular, çocuğun bilincinden hareketlerine kadar yansır. Bu konuyu, Okul Öncesi Eğitimde başlayan gelişim evrelerinde değerlendirilmiştir. Çocuk müziğinde, bedensel psikomotor ve bilişsel gelişim açısından şarkılardaki anlamın öneminden söz edilmiştir. Örneğin “İzmir’in üzümü tatlıdır” cümlesi 3 şekilde söylenir. Vurgu yerlerine göre de anlam etkilenebilir.

1. (iz) hecesi vurgulanırsa; başka bir yerin değil İzmir'in üzümünün tatlı olduğu anlaşılır.
2. (mü) hecesi vurgulanırsa; İzmir'in başka meyvesinin değil, üzümünün tatlı olduğu anlaşılır.
3. (lı) hecesi vurgulanırsa; İzmir'in üzümünün ekşi değil tatlı olduğu anlaşılır.

Söz ile ezgi arasındaki anlam uyumu, sözün anlamını belirten heceye en ince ses verilerek sağlanır."

(Arel, 1992; Bozkaya, 2001; Çiçek, 2004): Arel, Bozkaya ve Çiçek'in, sözlü bir müzik eserinde ve buna bağlı çocuk şarkılarına dikkat edilmesi gereken prozodi kurallarına dair ifadelerini aşağıda maddeler halinde sentezleyecek olursak:

1. Söz bestelenirken açık heceye kısa süreli, kapalı heceye uzun süreli nota değeri getirilmelidir.
2. Durak ve soluk alma yerlerindeki sözcüklerin son hecesinin açık ve kısa olması durumunda, duraklama nedeniyle kapalı ve uzun kabul edilebilir.
3. Söz bestelenirken, vurgulu hecelere ince ses, vurgusuz hecelere kalın ses getirilmelidir.
4. Prozodi bakımından ölçülerin ve vuruşların ilk notası kuvvetli olmalıdır.
5. Kuvvetli ve vurgulu heceler ölçü ve zamanların ilk notasına getirilmelidir.
6. Vurgusuz ve kısa heceler zayıf zamanlarda olmalıdır.
7. Kuvvetli bir hece birkaç nota ile uzatılmamalıdır.

8. Müzik cümlesindeki son nota, mısra veya cümlemin son hecesine getirilmeli, gereksiz uzatmalara yer verilmemelidir.
9. Bir sözcüğün ilk hecesini son notaya düşürülmesinden kaçınılmalıdır.
10. Duraklamalar ve es yerleri sözcüğün söylenişinden gelen duraklamalara denk getirilmelidir.
11. Sözün bittiği yerde ezginin ya da ezginin bittiği yerde sözün bitirilmesine dikkat edilmelidir. Devam edebilir.
12. Vezin kalıpları ile müzik ölçüsü arasında uyum bulunmalıdır.
13. Bölümler arasındaki uyumlara bağlı olarak müzik cümleleri oluşturulmalıdır. Bölümleri oluşturan müzik cümleleri her bölümde eşit sayıda olmalıdır. Çocuk şarkılarında anlam yapısı daha kolay anlaşılır ve sade olabileceğinden, saydığımız bu anlam kurallarının bütünü bozmadan daha tolere edilebilir şekilde bestelenebilirler.

Daha önce “Hece Vurgusu” başlığında belirtmiş olduğumuz gibi “İstiklal Marşı’nda” anlam kapsamında da örnekler görmek mümkündür. İstiklal Marşı’nda mevcut olan yanlış hece bölümlemelerinden ötürü anlam ve vurgu hataları bulunmaktadır. Bunun yanında hecelerde uzunluk-kısalık ve vurgu açısından yanlışlar fazlalaşır.

2.3.1.6. Melodik Yapı

Say’a göre;

“Ezgi, bir çocuk şarkısını oluşturan dört temel ögenin başında yer almaktadır. Ezgi, değişik süredeki ses perdelerinin bir süre içerisinde art arda gelerek birbirine bağlanıp anlam kazanmasıyla oluşan dinamik ses çizgisidir. Ezgi, kendine özgü bölümleri, gelişmeleri ve sona erişleriyle müzikal bir anlatım hareketini sergiler” (Say, 2002, s. 122).

Bir çocuk şarkısında bulunan müzikal ezgisel yapı, iki şekilde karşımıza çıkar. İç yapısında müzikte aralıkları; dış yapısında ezginin biçimini, yani formunu barındırır. Çocuk şarkılarında ezgilerin iç yapısından söz edersek; yanaşık sıralı yürüyüşlerden oluşan diziler, üçlü, dördü ve beşli aralıklardan oluşan ezgiler ve bir diğerinde ise bu iki türün de barındığı şekildeki şarkıları görmemiz mümkündür. Şarkıların ezgi yapılarının,

ses gelişim düzeyini zorlayabilecek ani inici ve çıkıcı aralık yapılarından oluşmamasına dikkat edilmelidir.

Seyrek'e göre;

“İlköğretim müzik eğitiminde kullanılan çocuk şarkılarının ezgisel iç yapısı çocukların/öğrencilerin müzikal gelişim düzeylerine göre belirlenip bestelenmektedir. Çocuk şarkılarında ezgiler birinci sınıflarda genellikle 3-5; 5-6 perde içinde kalan seslerden olmalı; çocukların yaşları büyüdükçe yetenekleri ve müzik eğitimi düzeyleri geliştikçe 7-8; 9-10 perdeye kadar oluşan seslerden yapılmış şarkılara geçilmelidir. Çocukların bu özelliklerine uygun örneğin, 6 ay sonra öğretilmesi gereken bir şarkı 6 ay önce öğretilmemeli; bunun gibi 11,12 yaşındaki çocuklara öğretilebilecek nitelik taşıyan şarkı da 7-8 yaşındaki çocuklara öğretilmeye kalkışılmamalıdır. Şarkı öğretimine birinci sınıflarda bir sestem ötekine genellikle ikili-üçlü aralıklarla geçilen şarkılardan başlanmalı giderek dördü, beşli ve altılı aralıklara geçilmelidir” (Seyrek, İlköğretim Çocukları İçin Şarkı Dağarcığı, 2001, s. 16).

Elbette ki, çocukların yaş seviyelerine göre şarkı seçilmesi gerekliliğini kesinlikle doğru buluyorum. Çocuk şarkısı başlığı altında geçen her şarkıyı, her yaş seviyesinden çocuğun seslendirmesini beklemek, çocuk gelişim evrelerini takip etmemekten kaynaklanmaktadır.

2.3.1.6.1. Yaşa ve Seviyeye Uygunluk

Çocuk şarkılarını okul öncesi eğitimden itibaren değerlendirdiğimizde, tekerlemeler ile başlayan bu süreç, küçük aralıklardan oluşan şarkılarla devam eder. 2 ile 4 yaş arasındaki okul öncesi eğitimde öğretilen çocuk şarkılarında, 2 ila 4 ses aralığını aşmayan, bu aralıklarda gezen notaların aldığı şarkılar tercih edilmelidir. 4 ile 6 yaş arasında, ses aralıkları 3'lü 4'lü olarak biraz daha genişletilebilir. Çocuklarımıza bir oktav hatta bir oktavı biraz geçen şarkılar da tabi ki dinletilebilir. Bu şarkılar da eğitici ve kulağa eğlenceli gelebilir. Bu durumda çocuktan sesleri tam basarak şarkıyı söylemesi beklenemez fakat şarkıların oyunla öğretici kimliğinden faydalanılabilir.

Çocuk şarkılarında motifler kısa olmalı, cümleler iyi tespit edilmelidir. Tartım yapıları birbirine yakın olmalı, sözler akılda tutulabilecek şekilde olmamalıdır. İlköğretimde olan çocuklarımıza öğretilen şarkılar, genellikle 5- 6 perde içinde kalan seslerden oluşmalıdır. MEB kitaplarında yer alan çocuk şarkılarında bu ses aralıklarının göz önünde bulundurulduğunu görülmektedir. Ses aralığı konusu da, çocuk şarkıları

bestecileri tarafından kesinlikle göz önüne alması gereken bir konudur. Unutmamalıdır ki erken ergenliğe giren çocuklarda ses yapılarında değişimler gözlenir. Bu konunun da ayrıca önemszenmesi gerekmektedir. Genellikle, ilgili kitaplarda (re-la), (do-sol) vb. ikili üçlü aralıklarla başlayan şarkılar kullanılmalı, dördü, beşli, hatta altılı ve oktav atlamalı aralıklarla başlayan şarkılar kullanılmamalıdır. Oktavlı şarkılar daha üst sınıflarda kademeli olarak tercih edilmelidir. Çocukların şarkıları sevip benimsemesi için, çocukların ses sınırlarına yakın orta bir sestten şarkıya başlanmalı, aksi durumda şarkı ortak ses notasına transpoze edilmelidir. Rahat söylenebilen parçalar çocukların şarkılara daha çabuk ısınmalarını sağlar. Bu durum da öğrenmelerini kolaylaştırır.

2.3.1.6.2. İçerik: Okul Ünitelerine Uygunluk

Çocuk şarkılarında olması gereken unsurlar arasında, bu şarkıların nasıl bir amaca hizmet ettiği, şarkıların özellik ve nitelikleri ne kadar önemliyse, içerikleri de o kadar önemlidir. Şarkılar mutlak olarak çocukların dönemsel gelişimleri doğrultusunda karşılaşacakları durumları, kazanacağı davranışları temsil etmelidir ki şarkı yolu ile çocuklara kavram ve duygular aktarılabilsin, şarkılar bir öğretim aracı haline gelebilsin.

Öncelikle, çocukların okul öncesi dönemde aldıkları müzik eğitiminde öğrendikleri şarkıların, güncel olayların örneklendiği uygun şarkılar olabilmesine, diğer yandan matematik, yabancı dil, sosyal, sanat, spor vs. derslerle paralel giderek konuları takip eden şarkılar seçilmesine dikkat edilmelidir. Bu sayede çocukların öğrendiklerini şarkı yoluyla akıllarında daha kalıcı hale getirmeleri sağlanabilir. Konuya göre repertuar seçimi her zaman çocuklar açısından daha iyi öğrenmeyi sağlar. Okul müzik kitaplarında belirli gün ve haftalarda seçilen şarkıların içerikleri ile bu özel günlerin özellikleri doğru orantılıdır. Bu sayede çocuklar milli duygularını veya yerli malı, doğa vb. konularda duyarlılıklarını arttırabilirler. Çocukların gelişimine, konu ünite başlıklarına uygun şarkıların seçilerek, öğretim programlarına uygulanması, çocuğun eninde sonunda konuyu kavrama sonucuna daha hızlı ulaşabilmesini sağlar. Şarkının konusu şarkının içeriğidir.

Bu şarkılar, sözleri ilgi çekici, hareket ve danslarla uyumlu, akılda kalıcı şarkılar olmalıdır. Çocuklar için, aynı ezgiler üzerinden söz değiştirerek, yeni konulara uyum sağlama ve bu sayede yaratıcılık yönünü geliştirmeye teşvik edebilecek kolay ezgiler

tercih edilmelidir. Eğlenceli ve sözleri anlaşılır şarkılar, her zaman hızlı öğrenilir bölümler de açıklayıcı şekilde belirtilmektedir.

2.4. TÜRKİYE’DE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIM ALANLARI

“Müzik eserleri, sosyal yapıya dayalı bir sosyal davranışın sonucunda oluşur. Sadece bir ses sistemine değil, etnolojik bir yapıya dayalı sosyal davranışlara dayanır. Bir müzik eserinde kullanılan dil, o kültürel yapıdaki müziksel ifadeyi anlatmaya yardımcı unsurlardır” (Kaplan, 2005, s. 61).

Kaplan’ın bu düşüncesine göre; çocuk şarkıları da toplumun sosyokültürel yapısının bir yansımasıdır. Bugüne kadar var olan çocuk şarkıları, kendilerine sosyal ortamlarda pek çok alanda kullanım yeri bulmuştur. Çocuk şarkıları, eğitim öğretim programlarında, TRT kurumlarında, festival ve konserlerde kullanım alanı olarak konumlandırılabilir. Doğal olarak çocuğun aile ve sosyolojik yaşantısında da yer alır.

2.4.1. Okullar

Okul müziği öğrencilerin müziksel becerilerinin gelişmesi için önemli rol oynamaktadır. Farklı yöntem ve yaklaşımlar kullanılarak daha kolay ve eğlenceli hale gelen okul müziği eğitimi öğrenciler üzerinde etkili şekilde uygulandığında çocukların yeteneklerini anlamaları kolaylaşır. Öğrenciler bu yöntemler ile çalıştırıldığında taklit etme, ayırt etme, algılama, ritim tutma ve şarkı söyleme becerilerini geliştirirler. Çocukların günümüzde şarkı söyleme yeteneklerini kullandıkları en önemli alan kuşkusuz ki okullardır.

“Duygu ve düşüncelerin seslerle ifade edilmesine olanak tanıyan müzik sanatı sayesinde çocuklar, iç dünyalarında yaşadıkları zaman zaman sözcüklerle anlatabilmekte zorluk yaşadıkları duyguları müzik yoluyla anlatabilmektedir. (Ömeroğlu, 2006:17).

Çocuklar için bu olanağı yaşamalarını sağlayacak önemli yerlerden biri okul ortamıdır. Çocuk müzikleri, okul öncesi ve ilk-orta öğretimlerde; belirli gün ve haftalarda, bayram ve festivallerde, yıl sonu gösterilerinde, kutlama ve şenliklerde, mini

konserlerde, korolar ve solo performanslarda yer almaktadır. Şimdiki okul kitaplarına baktığımızda vatan, millet, dostluk, arkadaşlık, hayvan sevgisi gibi konuların ağırlıklı olduğunu fark etmek mümkündür. Okul repertuarında ses sınırı ve yaş seviyesine göre kolay anonim türküler, marşlar, yurt ve dünya şarkıları ders üniteleriyle paralel işlenir. Okullarda, çocuk şarkılarının dışına çıkıldığını görmek de mümkündür. Popüler kültüre hizmet eden şarkıların sözlerini ezberleyen birçok çocukla karşılaşmışızdır. Oysa aynı çocuk bazen kendi özünü yansıtan şarkıların türkülerin sözlerini unuttur. Bu durumun, çocuğa kendi öz müziğini sevdirememekten, okullarda eğitim ve öğretim planlamalarının yeterli işlenmemesinden ve kitle iletişim araçlarının etkisinde kalan bir nesil yetiştirmekten kaynaklandığını söyleyebiliriz. Muammer Sun ve Cenan Akın, Ahmet Adnan Saygun, İlhan Baran gibi bazı bestecilerimiz bu sorunu çok önceden fark edip buna bağlı birçok çalışma yapmış olsa da hala bu konuda çözülmemiş, devam eden sorunlarımız bulunmaktadır. Oysa okul çocuk şarkılarının, çocukların eğitim hayatlarına nasıl katkıları bulunduğundan önceki bölümlerde bahsedilmiştir.

2.4.2. Türkiye’de TRT Çocuk Koroları

Türkiye’de Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon’da bulunan TRT Çocuk Koroları, ortak bir repertuar oluşturmak amacıyla kurulmuştur. Amacı ülkenin çocuklar arasında ortak bir söyleme biçimi oluşmasını sağlamaktır. Repertuarda seçilen halk türküleri ve çocuk ezgileri ile güzel konserler aracılığıyla insanlara sesini duyurmayı amaçlar. 7 ve 8 yaş aralığında, kulak sınavıyla giriş alan korolarda, çocukların seslerinde ergenliğine girmemesi ön koşuldur. İlk kurulan Ankara ve İstanbul Radyoları bünyesinde faaliyete başlayan korolar, 1979 yılında çalışmalarına başlamış ve devam etmiştir. Daha sonra bunlardan TRT Ankara Radyosu Çok Sesli Korusu, Ankara Televizyonu Çocuk Korusu ile birleşerek TRT Ankara Çocuk Korusu adı altında müzik yaşamlarını sürdürmeye başlamıştır. TRT Ankara Çocuk Korusu kuruluşunda büyük emeği geçen Saip Egüz ve Sevim Ünal yine kısa sürede, öğretime geçmiş, radyo ve televizyon yayınlarında da yerini almıştır. TRT Ankara Çocuk Korusu’nda Müzeyyen Demirci, Salih Aydoğan, Suna Çevik, Taner Solukçu ve Demet İlik gibi değerli isimler eğitici olarak hizmet vermişlerdir. Bu isimler almış oldukları birçok ödülle dikkatleri üzerlerine çekmeyi başarmışlardır. TRT Ankara Çocuk Korusu, radyo ve televizyon programlarının yanı sıra çeşitli eğitim ve kültür kurumlarında konserler vermiş ve uluslararası "Joy of Europe" çocuk şenliğine; ayrıca Avrupa Yayın Kurumu’na her yıl düzenlenen "Let

The People Sing" koro yarışmasına bant kaydı ile katılmıştır. 1997 yılında düzenlenen Polifonik Korolar Şenliğinde "Artikülasyon, Diksiyon ve Anlaşılabilirlikte Başarı Ödülü" almıştır. 2003 yılında 8. Polifonik Korolar Şenliği'ne katılan koro, "Homojenlik, Koro Tınısı ve Entonasyon" ödülü almıştır. Koro yurt dışında yapılan (Arnavutluk, Yunanistan, Portekiz) çeşitli yarışma ve festivallerde ülkemizi temsil ederek Portekiz'de dünya birinciliği; Arnavutluk'ta jüri özel ödülü kazanmıştır.

TRT'nin ilk üç çocuk korosundan biri olan TRT İstanbul Çocuk Korosu, 1979 yılında ilk çalışmalarına Cenan Akın, Yücel Elmas ve piyanist Nuran Atakır'la başlamıştır. 2016 yılı Ekim ayına dek görev yapan Şef Süeda Şanver'in emekliye ayrılması neticesinde; Şef Tuğba Ertan, Piyanist Öğretim Görevlisi Nazan Akın ve Eğitimci Tümay Akkurt'tan oluşan yeni kadrosuyla yoluna devam etmiştir. TRT İzmir Radyosu ve TRT Trabzon Radyosu Çok Sesli Çocuk Korosu da, ülkemiz çocukları arasında ortak bir söyleme biçimi ve ortak bir repertuar oluşturmak amacıyla, diğer korolar gibi aynı unsurları öğretmeyi amaçlamıştır. TRT İzmir Çocuk Korosu 1983 yılında, TRT Trabzon Çocuk Korosu 1996 yılında kurularak çalışmalarına başlamıştır. Bu korolar, ulusal etkinliklerin gerçekleştirdikleri sayısız faaliyetlerde bulunmuş, büyük beğeni kazanmışlardır. Ulusal etkinliklerinin yanı sıra uluslararası festivale katılımları ile de TRT İzmir Çocuk Korosu ve TRT Trabzon Çocuk Korosu önemli başarılarla imza atmıştır. TRT Trabzon Çocuk Korosu, Karadeniz Yöresi'ne ait eserlerin düzenlemeleriyle repertuara ayrı bir renk katmıştır. TRT Trabzon Çocuk Korosu ve TRT Müzik Dairesi Başkanlığı'nın koordinesinde eğitimlerine devam etmektedirler. Eğitimcilerinden Dilek Dinçer, Müzeyyen Gökdemir, Ayşegül Ergene örnek gösterilecek isimler arasındadır. TRT İzmir Radyosu Çocuk Korosu da birçok değerli eğitimciyle çalışmıştır. Bunlardan bazıları Cemil Genç, Ayşe Öktenoğlu ve Hülya Şahin'dir. 24 Mart 2012 tarihinde C.R.R İstanbul Senfoni Orkestrası ile Cemal Reşit Rey'in "Özyurt Kantatı" eserinde, TRT Gençlik Korosu ile birlikte TRT İstanbul Çocuk Korosu, "Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme) Marşını" seslendirmiştir. Uluslararası Inner-Wheel Derneği tarafından her 3 yılda bir düzenlenen Dünya Konvansiyonu'nun 15.si için, 21 Mayıs 2011 günü söz ve müziği İlkey Gürpınar ve Emre Irmak'a ait "Barış" şarkısının ses kaydı İngilizce olarak yapılmıştır. 19 Nisan 2012 Perşembe günü, İstanbul'da Lutfi Kırdar Kongre Merkezi'nde konvansiyonun açılışı gerçekleştirilmiştir. 21 Nisan 2015 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde gerçekleştirilen 23 Nisan Resepsiyonu'nda, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Çok Sesli Müzikler Müdürlüğü'nce hazırlatılan ve o

dönemin Sayın Cumhurbaşkanının bütün dünya çocuklarına armağan ettiği, söz ve müziği Sanatçı Sinan Akçıl'a ait "Mavi Bulut" adlı şarkıyı TRT İstanbul Radyosu Çok Sesli Çocuk Korosu seslendirmiş olup şarkının klip çekimi de gerçekleştirilmiştir.

TRT İstanbul Radyosu Çok Sesli Çocuk Korosu, 23 Nisan Şenliği'nin 10. yılı etkinliklerine Melih Kibar'ın "23 Nisan" adlı şarkısı ile katılmış, İstanbul içi ve çevre il ve ilçelerde konserler vermiş, ayrıca ulusal ve uluslararası sayısız kongre, sempozyum, seminer, konferans açılış ve kapanışlarında, kurumu ve ülkemizi başarı ile temsil etmiştir:

- Uluslararası İstanbul Festivali,
- Yugoslavya, Belgrad "Joy Of Europe",
- Bulgaristan "Altın Horoz Çocuk Koroları Şenliği",
- Portekiz "Dos Cantoros Peguenos" Çocuk Şarkıları Yarışması (2 kez),
- Atina Balkan Dostluk Birliği Çok Uluslu Korosu ile "Herodio Konseri,
- 23 Nisan TRT Uluslararası Çocuk Şenliği,
- Antalya- Demre "Noel Baba Barışa Çağrı Etkinlikleri (2 kez),
- Ankara-İstanbul-İzmir Popüler Çocuk Şarkıları Yarışmaları,
- "Peace Child International" HABITAT-II- IST '96 Prodüksiyonu Çok Uluslu Korosu ile Müzikal Oyun'un yorumu,
- İst. Devlet Senfoni Orkestrası ile Mahler'in "Retorik Senfoni"sinin AKM'deki yorumu,
- TV'de yayınlanan İstanbul'un uygun açık mekanlarında kayıtları yapılan Şarkı Öğretim Programları,
- Radyo ve TV'de yayınlanan "Birlikte Söyleyelim" adlı 13 şarkılık Şarkı Öğretimi programı,
- Okul öncesi çocukların solistliğini yaptığı TV Eğitim Müziği Dağarcığı Programı,
- Unicef'in düzenlediği, şarkıcı Nilüfer Yumlu'nun solistliğini yaptığı AKM Konserleri (Bosna ve Eğitim içerikli) (2 kez),

- TBMM Kùltür Sanat ve Yayın Kurulu ile Raks Eğitimi ve Sanat Vakfı'nın Unicef yararına hazırlattıkları ve ilk olarak Amerika'da yayınlanan, her üsluptan popüler sanatçıların da katılımı ile Atilla Şereftuğ'un "Sev Dünyayı" adlı Dünya Çocuk Şarkısı'nın Türkçe ve İngilizce olarak başarı ile seslendirilip kaydedilmesi ve ödöl alması,
- Şarkıcı Tarkan Konseri,
- Olimpiyat Evi Açılış Konseri,
- Atatürk Eğitim Faköltesi 24 Kasım Öğretmenler Günü "Öğretmenlerimize Saygıyla" programı,
- Sarper Özsan'ın müziklerini yaptığı "Meraklı Momolar" adlı Okul Öncesi Çocuklara Yönelik TV Projesi'nin 26 adet şarkısının ses ve görüntü kayıtları,
- Orkestra eşliğı ile canlı olarak 13 programlık TV kaydı,
- Bursa, Hereke, Kocaeli, Tekirdağ-Malkara Konserleri,
- Polifonik Korolar Derneğı Koro Hizmet Ödölü, Ankara Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonu'nun Ödöl Töreni Konseri,
- Ulus Belediye Salonu Konseri,
- 34. Kuruluş Yılı Etkinlikleri Tepebaşı Stüdyosu Konseri,
- EBU Eurovision Logo Tanıtım Programı (John Lennon'un "Imagine" adlı şarkısının seslendirilmesi),
- Her üretim yılı sonunda gerçekleştirilen, "Stüdyo Konserleri (İnternet üzerinde, birçok ülkenin seçkin çocuk korolarının yer aldığı "Famous Children's Choirs" web sitesinde yer almıştır.)

Türk bestecilerimizin önemle vurguladığı kendi öz müziğimizi yansıtan Türk çocuk müziğindeki halk ezgileri akımı, popüler kùltür etkilerine rağmen TRT korolarında etkisini göstermiştir.

2.4.2.1. TRT Çocuk Koroları Repertuar Seçimi

Uzmanlara göre, çocuk koroları için repertuar belirlenirken uyulması gereken ölçütler şunlardır:

1. Şarkı sözleri ve müzikal yapı, çocuğun ruhsal yapısına uygun olmalıdır.
2. Koronun repertuarı çocuğa yaşama sevinci ve dinamizm kazandıracak şarkılardan oluşmalıdır.
3. Repertuar, çocukların yaşına ve müziksel gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.
4. Repertuar, koronun mevcut düzeyine ve ulaşabileceği hedefe uygun olarak seçilmelidir.
5. Koronun cümlemele becerisine göre şarkı seçimi yapılmalıdır.
6. Konser içeriğine göre şarkı seçimi yapılmalıdır.
7. Koronun kurumsal yapısı ve kimliğine göre şarkı seçimi yapılmalıdır (Özata, 2010, s. 113).

TRT Çocuk Koroları'nın repertuarı, 1990 yılına kadar eğitim ağırlıklı olarak hazırlanmıştır. Günümüz çocuklarının, eğitim müziğinin yanında popüler müzik dinleme ve şarkı söyleme ihtiyaçlarını karşılamak; bunu yaparken çocuklara doğru örneklerle olumlu değerler de kazandırmak amacını güden TRT, 1990 yılında bu amaçlarla *TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması*nı başlatmıştır (Özbilir Sezer, 2010, s. 12).

Günümüzde TRT Çocuk Müziği repertuarının %95'i özgün Türk Çocuk Şarkıları ile halk türkülerinden oluşmaktadır. Repertuar, dünya çocuk edebiyatının Türkçe'ye uyarlanmış seçkin örneklerini de içermektedir (Selamet, 2009, s. 18). Yapılan araştırmaların sonucunda TRT Çocuk Müziği koro şeflerinin repertuar hazırlarken genellikle çocukların ses sınırlarına, ezgilerin akılda kalıcı olmasına ve şarkıların basit ritim kalıplarıyla yazılmış olmasına dikkat ettiği saptanmıştır (Laçın, 2019, s. 136).

2.4.2.2. TRT Çocuk Koroları İşlevleri ve TRT Çocuk Korolarının Çocuk Şarkıları Besteciliği Açısından Değerlendirilmesi

Ülkemizde çocuk müziği; marşlar, Türkçe söz yazılmış yabancı ezgiler, türkü uyarlamaları, türkü yapısında bestelenen ezgiler ve özgün şarkılar olmak üzere beş farklı formda şekillenmektedir. Söz konusu formların dışında 1990 yılından bu yana, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle yeni çocuk şarkılarının üretilmesi teşvik

edilmiştir. Düzenlenen yarışmalarla çoksesli ve geleneksel müzik bestecilerinin hazırladığı Türk Müziği Çocuk Şarkıları repertuarı oluşturulmuş ve bu eserler, TRT destekli çocuk koroları tarafından icra edilmiştir (Yöre, 2004, s. 38).

TRT Çocuk Koroları tarafından ilk defa 1990 yılında düzenlenen TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışmaları ile; 1993, 1995, 1998, 2000, 2002, 2004 ve 2007 yıllarında repertuara toplam 82 eser kazandırılmıştır. 1993 yılından itibaren iki aşamalı olarak düzenlenen bu yarışmanın birinci aşamasında TRT Müzik Dairesi Başkanlığı'nın ve genel müdürünün onayı ile oluşturulan eleme kurulu, başvurusu yapılan tüm eserleri nota ve söz üzerinden değerlendirerek finalde yarışacak 10 eseri belirlemektedir. Finale kalan 10 eser, TRT'nin Ankara, İstanbul ve İzmir Çocuk Koroları tarafından seslendirilmektedir. İkinci aşamada ise finale kalan eserler, çocuk koroları tarafından canlı icra edilmekte; diğer yandan TRT Çocuk Koroları'nda yer alan 8-15 yaş arasındaki gruplardan oluşturulan çocuk jürisi ise birinci olacak eseri seçmektedir. (Selamet, 2009, s. 18-19).

TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması'nın 2015 yılı için hazırlanmış şartnamesine bakıldığında, yarışmaya katılacak şarkılarda bazı özelliklerin arandığı görülmektedir: Şarkılardaki sözler milli birliği bozucu, moral yıkıcı olmamalı; Kurum yayın ilkelerine, çocuk ruhuna, zevk ve beğenisine uygun, yüceltici, çocuklar tarafından kolayca anlaşılabilir, doğru ve dilbilgisi kuralları çerçevesinde Türkçe yazılmış olmalıdır. Özgün olması beklenen bu eserlerin alt ses sınırında dördüncü oktav do, üst ses sınırında da beşinci oktav fa notalarının dışına çıkılmaması beklenmektedir (TRT 2015 Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması Şartnamesi).

TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması'nda 1990 ve 2015 yılları arasında birinci olan eserler üzerine bir araştırma hazırlayan Taşkiran, incelediği 12 şarkının 7 ayrı besteciye ait olduğunu; şarkıların büyük bir kısmının söz yazarlarının yine bestecileri olduğunu; şarkılarda en çok doğa ile ilgili konuların işlendiğini; şarkıların çoğunun orta tempoda olduğunu ve Türk müziği makamlarının hiç kullanılmadığını tespit etmiştir. Bu bağlamda TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışmaları'nda birinci olan eserleri MEB ikinci kademe müzik kitaplarındaki parçalarla karşılaştıran Taşkiran, TRT yarışmalarındaki eserlerin de ilköğretim müzik eğitiminde kullanılabilir olduğu sonucuna ulaşmıştır (2019, s. 59-61 ***derlenerek yazılmıştır dipnotu yap***). Oysa TRT kurumu, öz müziğimizin formlarından oluşan çocuk şarkılarını, %95 oranın içinde

barındırmayı başarmıştır. Ama yarışmalarda dereceye giren çocuk şarkılarında öncelik verdikleri öz müziğimize dair edindikleri ilkelerden daha özgür hareket ettiklerini gözlemlenmektedir. Aslında bu durum bir yandan çocuk şarkıları besteciliği açısından hem çeşitli alanlarda üretebilen besteciler kazanmamızı, hem de okul eğitimi müfredat programımızda geniş bir şarkı repertuarına sahip olabilmemizi sağlamıştır.

Son olarak 2019 yılında düzenlenen TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması, bir yandan ülkemizdeki çocuk şarkılarının popüler kültürü takip ederek modern bir çizgiye ulaşmasını sağlarken; diğer yandan, ülkemizdeki bestecilerin tanınmasına ve müziğimize yeni bestecilerin kazandırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. 1990 yılından 2019'a dek toplamda 14 kez düzenlenen bu yarışmalar sayesinde Türk Çocuk Müziği repertuarına 100'ün üzerinde eser kazandırılmıştır.

2.4.2.3. TV Çocuk Programları: TRT Çocuk Kanalı Örneği

Yayın hayatına 1968 yılında başlayan TRT televizyonu, kısa bir süre içinde çocuklara yönelik programlar da üretmeye başlamıştır. 1978 yılında yabancı yapım çizgi filmleri yayınlayan TRT, Türk kültürü ve geleneklerini çocuklara anlatma amacıyla yerli yapım çizgi filmler yaptırma kararı almış; 1980'li yıllarda bu yayınların sayısı hızla artmıştır (Güngör, 2017, s. 25). Yalnızca çocuklara özel içerik üretme ve yayınlama amacıyla kurulan TRT Çocuk kanalı, 1 Kasım 2008 tarihinde yayına başlamıştır. Hedef kitle olarak 3-14 yaş grubunu seçen TRT Çocuk; animasyondan müziğe, haberden spora kadar oluşturduğu zengin içeriğiyle çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilmeyi, oyun ve eğlence yoluyla hedeflediği kitlenin eğitilmesini ve bilinçlenmesini amaçlamıştır.

Tüm bilgilerin ışığında TRT Çocuk çizgi filmlerinde ve programlarında kullanılan şarkıların içeriği, prozodi, anlam, müzikal kalite açısından ve bilişsel, bedensel psikomotor, sosyal, dil, ahlak vs. unsurları bakımından çocuk şarkılarında olması gereken niteliklere uygun mudur? sorusu tartışmaya açıktır. Çünkü televizyon ve program analizleri başlı başına bir tez konusudur.

Günümüzde 24 saat yayın yapan TRT Çocuk kanalı, hedef kitlesi olan 3-14 yaş arasındaki çocukların eğitiminde müzikten de faydalanılmaktadır. İçeriğinin büyük bir bölümünü yerli yapımların oluşturduğu TRT Çocuk kanalında, yayınlar 3-5 yaş, 6-8 yaş, 9-11 yaş, 12 yaş ve üstü olmak üzere sınıflandırılmıştır. Özellikle, okul öncesi

çocukların temel eğitimine yönelik yayınlarda müziğe ağırlık verilmiştir. Gelişen teknolojiye ayak uyduran TRT Çocuk, içeriklerini *trtcocuk.net.tr* sitesine de taşımıştır. TV yayınlarının yanı sıra oyunların da yer aldığı bu sitede, *Müzik Atölyesi* oyunu ile çocuklara TRT Çocuk çizgi filmlerinin şarkılarını piyano ile çalma imkânı sunulmuştur.

BÖLÜM 3. 90’LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE’DE POPÜLER MÜZİK

3.1. POPÜLER KÜLTÜR ve POPÜLER MÜZİK

Öncelikle popüler ve kültür kavramlarını ayrı ayrı anlamının, popüler müziğin ne anlama geldiğini kavrama konusunda önemli olduğunu ve böylelikle Türkiye’deki yerini daha iyi anlamamızı sağlayacağını söyleyebiliriz.

Fransızca *populaire* "halka ait, halka uygun, halkça sevilen" sözcüğünden alıntıdır. Fransızca olan bu sözcük **Latince** aynı anlama gelen *popularis* sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük **Latince** *populus* "halk, kamu, cumhur" sözcüğünden türetilmiştir. <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/pop%C3%BCler>

“Popülerin dilbilimsel temeli ve tanımlaması geç orta çağ dönemindeki halkın anlamından, bugünkü egemen birçok kişi tarafından sevilen veya seçilen anlamına gelmiştir” (Alemdar & Erdoğan, 2005, s. 29).

Popüler kültür göz önünde olanı ve yaygın olarak tercih edileni kabullenıştır. Kültür, bir toplumun yaşam tarzını, geçmişten geleceğe tüm süreçlerini içine alan, her türlü değerlerin kullanımını ve bunların sonraki nesillere aktarımını sağlayan, gelenek, görenek ve sanat faaliyetleri, dil ve inanç sistemini, örf ve adetlerin, yöresel yemekleri, dansları, duygu, düşünce, fikir ve zevk alanlarındaki bilgiler ile değerleri temsil eder.

“Popüler kültür gündelik yaşamın kültürüdür. Dar anlamda, emeğin gündelik olarak yeniden üretilmesinin bir girdisi olarak eğlenceyi içerir. Geniş anlamda belirli bir yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesinin ön koşullarını sağlar” (Oktay, 2009, s. 63).

Her kültürün kendi içinde popüler olarak kabul ettiğini birtakım beğeni alanlarının, günlük hayata geçirilip uyumlanmasıdır. Kültürün büyük bir parçası müzik,

kendi içinde türlere ayrılır. Türk Pop Müziği ise Popüler Müziğin dışında tutulması gereken bir alt daldır.

Pop Müzik, popüler müziğin bir alt grubudur. Çünkü Popüler Müzik günümüzde yer alan o ana ait hit olan tüm müzik türlerini de içine alır. Popüler müziğin ne olduğunu ve nasıl süreçlerden geçtiğini incelerken, popüler kültür ile birlikte uyum içerisinde varlıklarını sürdürdüklerini unutmamak gerekir. Örneğin Richard Middleton ve Franz Birrer Popüler Müziği 4 kategoride incelemişler; Popüler müziği elit olmayan bir tür olarak ele almışlar, basit ve kolay anlaşılır olduğu, estetik özelliklerden uzak bir tür olarak konumlandığına dikkat çekmişlerdir. (kaynak!!!)

Müzik endüstrisi üzerinden popüler müziği sınıflandırmanın zorluğu açıktır. Popüler müzik, halkın bulunduğu statüye göre de dinlediği bir müzik türüdür. Ancak 90'lı yıllarda popüler olan Türk Pop Müziği, dönemin atağa kalkan müzik türlerinden olmakla birlikte genel pop müzik tanımından farklı değerlendirilmesi gereken unsurlar içerir.

1990'lı yıllarda Popüler Müzik türünün alt basamağı olan Türk Pop Müziği seslendiren şarkıcıların sayısında büyük bir artış gözlenmiştir. Geçmiş dönemlere ait hit şarkılar "cover" (yeniden yorumlama) yapılarak, albüm satışları arttırılmaya çalışılmıştır. Nostalji şarkıların önem kazandığı bu dönemde, Muazzez Ersoy gibi isimlerin albümleri müzik endüstrisinde etkisini göstermiştir. TRT kurumunun çok desteklemediği bu müzik türünde, ilk kez Sezen Aksu "Hadi Bakalım Kolay Gelsin" şarkısıyla bir başlangıç yapmış ve ardından komik dans figürleri ve sözlerinde yine gündelik komik ifadelerin yer aldığı parçalarıyla dikkat çeken Yonca Evcimik, Aksu'yu takip etmiştir. İlk kez tekno ritm altyapıları kullanılması hem müzisyenler hem aranjörler arasında yeni bir akım oluşturmuş, hem de halkın gustosu yeni bir müzik akımı ile değişmeye başlamıştır. İlk zamanlar batıya kayan pop müziği, sonrasında kendi içinde yeni türlü arayışlara girmiştir. Ritim programlayıcılar, sentetik sesler ve voice - box gibi birçok yeni elektronik aletler kullanılmaya başlanmıştır. Sonraki aşamalarda Anadolu, Arabistan ve Balkanlar'dan gelen müzik ezgilerinin harmanlanarak yeni eserlerin de bestelendiği 90'larda, "Kartel" ismiyle ön plana çıkan ve Hip - Hop müziği ülkemize getiren grup yine bu yıllarda, bu müzik türüne öncü olmuştur. Kartel'i takiben "Can Kat", Rythm Blues denemesi yapmış ancak destek bulamamıştır.

Yeni nesil şarkılar için artık bu dönemde özel klipler çekilmeye başlanmış ve klip çekmek bir sektör haline gelmiştir. Hatta korsan kasetçilik bu dönem kliplerin yayınlanmasıyla gündeme gelmiştir çünkü kaset satışlarındaki düşüşün sebebi özel radyo ve kanalların yayınlarıdır. Şarkılarında argo sözler yer almasına rağmen ülkemizi yurt dışına taşıyan Tarkan'ın starlık hayatının başlaması da bu döneme denk gelir. Yine bu dönem, ilginç ve komik yöresel lakaplarıyla (Ankaralı Turgut gibi) ortaya çıkan şarkıcılar, yöresel şarkılarını poplaştıran söylemeye başlamışlardır. 90'lı yıllarda bazı şarkıcılar arabeskleşme eğilimine girmiş, bu anlayışı 80'lerden almışlardır.

Bu kadar müzik arayışına girilen bir dönemde, Türk motifleri ile batı tarzında ve biraz da Akdeniz müziğiyle birleşen bir besteyi yaratmak çok zor olmamıştır. 1997 yılında Eurovizyon şarkı yarışmasında Şebnem Paker'in seslendirdiği "Dinle" şarkısının 3.lük kazanarak, adımızı Avrupa'ya duyurması bu eğilimin bir sonucudur. 90'ların sonlarında, 2000'lerde elektronik müzik gündeme gelmiştir. Bu müzik türünün günümüzde hala etkilerini göstererek devam ettiğini görmek mümkündür. Aslında bütün bu türlerin yanında yükselen bir tür vardır ki o da Rap müziktir. Oysa rap müziğin ilk adımları 90'larda atılmıştır. Rap müzik ritmik Amerikan şiiri anlamına gelir. (aradaki cümle çıkarıldı) Şarkı sözleri ve vokalin akıcılığı ön plandadır. Konuşur gibi büyük ölçüde hızlı ve belirli bir ritim içinde söylenir. Genelde isyan, aşk, gündelik yaşamı ele alan sözler içerir. Bütün bu müzik türleri popüler müziğin kapsamındadır. Burada asıl değinmek istenilen nokta, müzik türlerinden çok, popüler kültürde kendine yer bulmuş ve milyonları peşinden sürükleyen bu tarzların, çocuk müzik eğitimine etkileridir. Çocuk müziğinin gelişmesini sağlayabilmek zor ve toplumsal sorumluluk içerir bir görevdir. Bu etkilerle, popüler kültür içerisinde yetişen çocukların, popüler müzik türleri ile kendilerine hitap eden eğitici besteler arasındaki farkı anlamakta zorlanmaları olasıdır.

Genç nüfus, içinde gelişen alt kültürleri ortaya çıkaran, popüler kültüre uyum sağlayamayan ya da bilinçli olarak sağlamayı reddeden kitledir. Bu bireyler bir araya toplanır ve kıyafet, davranış, yaşam biçimleri üzerinden yeni bir alt kimlik meydana getirirler. Alt kültürün en önemli öğelerinden biri müziktir. Alt kültür müziği çoğu zaman popüler kültüre isyan etmektedir. Varoşlardaki gençlik alt kültürlerinin günümüzdeki temsilcisi rap müziktir. Dünya çapında hemen her yerde görülen bu

müzik dışlanmış alt kültürün neredeyse bütün dışavurumlarını taşımaktadır (Adorno, 2009, s. 67).

Rap müzik yapanlar müziklerinde sıklıkla rakiplerini ve diğer insanları kendilerini çekememezlikle suçlamaktadır. Rap müzikte rekabet sıklıkla düşmanlığa varmakta; küfürlü sözler, cinsiyetçi anlatımlar kullanılmaktadır. Şarkı sözleri erkek egemendir. (Çınar, 2001, s. 139)

Rap müzik, sürekli haksızlıklarla boğuşan, toplumsal açıdan problemlili, sosyo-ekonomik olarak aşağı tabakadan gelen varoşlu insanlara yapılan ayrımcılığı konu almaktadır. ABD rapisi siyahilerin ikinci sınıf insan gibi görülmesini konu alırken Türk rapinde etnik köken konusu yerini ekonomik ve sosyal açıdan ezilmişliğe bırakmıştır. Hükümetler ile muhalif gençliğin çatışmaları da rap müzikte geniş yer bulmaktadır. Türkçe rap'in belirgin özelliklerinden biri de popüler kültüre ve "sosyete" çıktısı olan magazine kavramına karşı çıkmasıdır. Magazinsel olaylar ve kişiler sahte ve sığ bulunur, popüler kültürün geçiciliği vurgulanır (Uysal, 2006, s. 81).

Şekil 3.1. Türk Rap Müzisyeni Ezel'in, "Şehrimin Tadı" isimli şarkısına Ankara varoşlarında çektiği video klibinden bir görüntü. (IMDB, 2019)

Varoş olarak tanımlanan bireyler, mutlaka farklı biçimlerde bir kaybetmişlik duygusu yaşamış bireylerdir. Ayrıca kent yaşamında ve sosyal çevrelerinde yalnızlık, umutsuzluk, önemsizlik gibi duygular da yaşamaktadırlar. Alt kültürlerde yapılan şarkıları dinleyen bu bireyler, sanatçı ile aynı sorunlara aşinadır ve kendilerini bu kültürle özdeşleştirirler (Çınar, 2001, s. 139).

Popüler kültürün eleştirisi ve reddi niteliğindeki bu yaklaşıma sahip rap müziğın de günümüzde popüler kültürün bir uzantısı halini aldığını söylemek mümkündür. Aynı tutumda rap tarzda müzik yapmaya devam eden sanatçılar olsa da “izleyici çekmek”, YouTube gibi dijital platformlarda “fazla tık almak” gibi amaçlarla popülist etkiler taşıyan rap müziğın yapıldığı da görölmektedir. Popüler kültür, her alanda olduğu gibi rap müzikte de etkilerini göstermiştir. Rap müzik arabesk müziğın sözleri ile de benzeşmektedir. Ülkemizde popüler kültür öyle bir kaos haline gelmiştir ki, bir yanda giderek yozlaşan müzik türleri, diğer yanda bunun farkındalığını yaşayan kurumların müzikal kaliteyi artırma çabası birbiriyle çakışırken, bu denge sorununun çocuk müziğine etkileri de kaçınılmaz bir hal alır.

3.2. POPÜLER KÜLTÜR ve POPÜLER MÜZİK ARASINDAKİ ETKİLEŞİM

Çalışmanın bu bölümünde popüler kültür ve popüler müziğın etkileşimi ele alınmaktadır. Konunun net biçimde açıklanabilmesi için, öncelikle popüler müzikte tüketim konusuna yer verilmiştir. Sosyal medya, radyo ve televizyon konuları ele alındıktan sonra, popüler müzik ve çocuk şarkıları arasındaki etkileşimin etkileri değerlendirilmiştir.

3.2.1. Popüler Müzikte Tüketim

Müzik Endüstrisinde, popüler kültürün etkisinde üretilen popüler müziğın, çabuk eskiyebilmesi kaçınılmaz bir sondur. Endüstri pazarında tüketimi tetikleyen ve etkileyen bir kapitalist anlayış mevcuttur. Bu anlayış, halkın gustosunu geliştirme kaygısı gütmeyerek mevcut konumunu destekler, hatta daha da aşağı çekebilir. Birbirini taklit eden ezgilere, armonilerde görölen uyumsuzluk ve kolay yerine göre saçma sözlerle desteklenen, kliplerinde seks objeleri içeren şarkılar, bir de görsel medya ile desteklendiğinde, müziğın metalaşmaması mümkün değildir. Değersizleşen her şey çok çabuk tüketilmeye, unutulmaya ve sonunda yok olmaya mahkumdur. (Cümle çıkarıldı) Bunun sonucu olarak, popüler müzik şarkılarını benimseyen çocuklarda oluşın müzik kültürünün niteliğinin eğitimsel kriterlerin çok altında oluşu gerçeği kaçınılmaz olur. Burada popüler müziğe fazlasıyla maruz kalan çocukların eğitimsel yönden değerlendirilmesinin yanı sıra geleceğın bireyleri olarak edindikleri değerler göz önüne

alındığında, global dünyada kültürel zenginliklerimizin de giderek erozyona uğrayarak tükenebileceğinden bahsedebiliriz.

Aslında Osmanlı İmparatorluğu'ndaki en büyük Batılılaşma Hareketi, 1839 yılında Sultan II. Mahmud'un ölümünün ardından 17 yaşında tahta çıkan Sultan Abdülmecid'in zamanında "Tanzimât Fermânı" ilan edilerek gerçekleşmiştir. Kültürel etkileşimin ilk belirgin etkileri ve pek çok toplumsal ve siyasal alandaki çalışmalar bu dönemde görülmüştür.

İletişim araçlarının çoğaldığı çağımızda, kültürel etkileşim kaçınılmazdır. İdeal olanı farklı kültürler hakkında bilgilenecek ancak öz değerleri de korumaktır.

3.2.1.1. Popüler Müzik Tüketiminde Kitle İletişim Araçlarının Rolü

Kitle iletişim, uzmanlaşmış grupların geniş, heterojen ve farklılaşmış izleyicilere sembolik içerik yaymak üzere teknolojik aygıtları hizmete soktuğu kurum ve tekniklerden meydana gelir (Quail & Windhal, 2005, s. 22).

Türkiye’de 90’lı yıllarda popüler müzik, özel radyo ve televizyonların kurulmasıyla yeni bir yön alır. Kitle iletişim araçlarının ve teknolojinin gücünün artması da bu yıllarda kendini daha çok gösterdiğinden, 90’lar popüler müziği farklı yeniliklerle zenginleşir. Bu sayede, kitle iletişim araçları da müzik endüstrisinin hareketlenmesinde önemli bir rol oynar. Gelişen medya kanalları ve reklam ağları, o dönem müziklerinin yükselişinde ve yaygınlaşmasında etkilidir.

Kısacası kitle iletişim araçları dediğimizde radyo, televizyon, basın, sosyal medya ve sinema yoluyla iletişimin gerçekleştiği araçların tümünden bahsedilmektedir. Frankfurt Okulu düşünürlerinin düşünceleri şu yöndedir:

“Kitle iletişim araçları tartışılmaz yaygınlıkları ve tartışılabilir etkinlikleriyle, toplumsal durumlar için kamusal alan oluşturmaktadır. Bu araçların farklı yapıları ve her bir aracın içinde farklı kalıplar taşıması ile okuyucu, izleyici, dinleyici kitlenin farklı toplumsal konuları, birden çok kamusal alanla karşılaşmamıza yol açmaktadır” (Türkoğlu, 2004, s. 252).

Popüler müzik tüketiminde kitle iletişim araçları, köprü görevi görmektedir. Kitle iletişim araçlarıyla yayılan popüler kirlilik, çocuk eğitiminde de sorunlar

oluşturabilir. Çocuklar, kitle iletişim araçlarından yararlanmaya açıktır ancak eksi veya artı kazanımlarını değerlendirecek bilince sahip değildirler. Okul çağı çocuklarının çoğu televizyon, sosyal medya, bilgisayar ve radyolardan istedikleri programları, filmleri, klipleri, konserleri, çizgi filmleri, dizileri izleyip, istedikleri oyunları oynayabilir, dinleyebilir veya takip edebilirler. Bu eğilimlerden tercih edilenlerin arasında, müzik dinlemek en başlarda yer alır. Teknoloji çağına hakim bir neslin doğru yada yanlış yönlendirilmesi veya yönetilmesinde kitle iletişim araçlarının rolü çok fazladır.

3.2.1.1.1. Sosyal Medya

İnternetin gelişmesi ile birlikte iletişim araçları hem yeniliğe hem değişime uğramıştır. Televizyon, radyo, gazete gibi medya araçlarının yerini Twitter, Facebook, Instagram, YouTube v.b. gibi iletişim siteleri almıştır. Televizyon ve müzik kanallarının yerine tercih edilen NetD, Spotify, iTunes, Youtube Music, Apple Music ve daha birçok yeni isimle kendini gösteren yeni müzik dinleme siteleri sayesinde, geniş bir alan yaratılarak müzik dinleyebilmeye yeni boyutlar kazandırılmıştır. Toplumlar, sosyal medyayı telefon üzerinden aktif olarak kullanabildikleri için, özel yaşantılarına dair de birçok bilgiyi birbirleriyle paylaşabilmeye başlamışlardır. Aslında bu durum büyük ölçüde kültürlerin yapıtaşlarını etkileyebilecek, başlı başına ayrı bir durum yaratmaktadır.

“Dünyada on yıl önce internet kullanıcı sayısı 77 milyon iken bu sayı şimdi 1,6 milyar. Türkiye’de 26,5 milyon kişi internet kullanıyor. Sosyal paylaşım sitesi Facebook’u ilk 20 kullanımında dünya üçüncüsüyüz”. (Işık, 2005, s. 24)

İnternet kullanıcıları içerisinde yer alan ve interneti çok daha iyi anlayarak kullanabilen çocuk nüfusunu da değerlendirirsek, çocukların her açıdan ne kadar etkilenebileceğini görmek çok kolaydır. Çocuklar, değer yargılarına, tercihlerine, anlama kapasitelerine, gelenek ve göreneklerden sanatsal estetik anlayışlarına, birbirlerine olan davranış ve aktarımlarına kadar her davranış, kültürel ve sosyal algı bağlamında internet ortamından etkilenir ve şekillenirler. Müziği dinlemekten öte meslek olarak seçen nesillerin ilerleme, çalışma, icra etme, yaratma, yönlendirme ve yönlendirilme gibi durumlarını da göz önüne alırsak, sosyal medyanın bu durumda belki çocuklara geniş yelpazede müzik dinleme fırsatı kazandırdığı gibi bazı olumsuzluklara da sebebiyet verebilir.

3.2.1.1.2. Radyo

Türkiye’de 1992 yılında ilk özel radyo yayını Kent FM tarafından yapılmıştır. Ardından Genç Radyo, Radyo Tek, Metro FM, Number One FM, Power FM, Show Radyo, Süper FM, Best FM, İstanbul Radyo, Spor FM gibi radyolar yayına başlamışlardır. Televizyonculuktan daha kolay olan radyoculuğun, daha maliyetsiz oluşu, radyoların sayısının artmasında önemli bir rol oynamıştır. TRT döneminde yasaklanan türkü ve arabesk şarkıların çalınması, dini cemaat sohbetleri ve ilahi programlarının yapılması ve yayınlanması, talkshow programlarının artması yine bu dönemde belirgin olarak kendini göstermiştir. Özel radyoların artması kültürel yaratıların havas değerini avamlaştırmış, TRT kurumunu da pek çok yönden olumsuz etkilemiştir. Bunlardan en önemlisi TRT’de çalışan icracıların cazip teklif alarak, özel radyolara geçiş yapmalarıdır. Müzik Yapımcıları Birliği (MÜYAP) ve Türk Musiki Eserleri Birliği (Mesam) telif sıkıntısı yaşadığı gerekçesiyle, 1992 yılında özel radyolar için suç duyurusunda bulunmuş, Ulaştırma Bakanlığı da kara ve havada haberleşmeyi olumsuz etkiledikleri gerekçesiyle suç duyurusunda bulunmuştur. 30 Mart 1993’te yayınlanan kararlar ile özel radyoları kapatma kararı alınmıştır. Özel radyolar birleşip kamuoyuna itirazda bulunsa da karar uygulanmıştır. Süper FM, Metro FM, Show Radyo gibi bazı radyo kanalları yurt dışından faaliyet gösterdikleri için bu karar onlar için geçerli olmamıştır. Bu durum karşısında halk büyük tepki göstermiş, araba antenlerine siyah kuşaklar bağlamışlardır. Konu 1993 yılında TBMM’de görüşülerek, Anayasanın 133. maddesindeki değişiklik ile belirli kurallar çerçevesinde özel radyolar tekrardan yayınlarına başlamışlardır.

Özellikle genç neslin ve orta yaş kesimin, radyo dinleme oranı %60’ları bulsa da temel giderler, frekans bedelleri, çalışan maaşları, telif ödeme maliyetleri sebebiyle özel radyoculuk, eskisi kadar kazançlı olmadığından hakimiyetini kaybetmeye başlamıştır. Yine de günümüzde, popüler müzik şarkılarını hemen hemen her radyo kanalında dinlemek mümkündür. Siyasi, dini programlar, eğitim konuları, masal ve hikaye anlatılarının, şiir ve sohbet programlarının yer aldığı yayınlar ve talkshowlar dinlenilmeye devam etmektedir.

Yayınçılık teknolojilerinin giderek ucuzlaşması sonucunda tüm dünyada pek çok radyo yayıncılık uygulaması denenmeye başlanmıştır. Karasal, uydu, sayısal, internet, kapalı sistem ve dijital yayıncılık uygulamaları ile yayın yapan çok sayıda radyo

yayınlarını bu kanallarla sürdürmektedirler. Hem TV kanalı, hem de radyo kanalı olan yayın kurumları takipçilerin gündelik haberlere arabalarından da ulaşabilmelerini sağlamıştır. Trafiğin yoğun olduğu saatlerde, özellikle iş ve okulların giriş ve çıkışlarında, hafta sonları yolculuk ederken, radyo dinlemek zaman geçirme aracı olarak kaçınılmazdır. Böylece dinlenen eserlerin seçimi genellikle arabayı kullanan kişiler tarafından yapılmakta, hiç tercih etmeyeceğimiz şarkılar bazen toplu taşıma araçlarında aklımıza kazınmaktadır. Bu bakımdan radyoların kaçınılmaz etkileri söz konusudur.

3.2.1.1.3. Televizyon

“Medya, değerli tayin ettiği metayı istediği biçimde sunma hakkına sahiptir” (Tekin,2014, s. 84).

Televizyon günümüz iletişim araçları içerisinde tartışmasız en yaygın araçların başında gelmektedir. Gösterilen büyük ilgi sayesinde, yayınlanan programlar toplumlar üzerinde büyük etkiler yaratmakta ve hatta davranış biçimlerini, jestlerini, sosyal iletişim dillerini etkilemektedir. Bu bakımdan televizyonculuk hem maddi hem manevi yönden büyük bir güç elde etmiştir.

“90’lı Yıllardan bu yana gelişen medya anlayışında yönetim, ekonomik yönden güçlü kişilerin elindedir. Son 20 yılda, oldukça büyük uluslararası ortaklıklardan oluşan bir grup şirket, küresel eğlence, haber, televizyon ve film piyasasına hakim olmaya başlamıştır”. (Tekin, 2014, s. 84)

Televizyonun kitleleri etkisi altına alması bu sonuca göre çok normaldir. Toplumda bu şartlarda yetişen çocuk, ergen ve genç kitleler, kendilerine sunulan programlar doğrultusunda ölçme ve değerlendirme yapabilmektedirler. Televizyonculukta önem verilen kitle özellikle sosyoekonomik olarak daha alt seviyede olan popülasyon ve özellikle de ev hanımlarıdır. Reytingleri (izlenme - izleyici oranı) en çok etkileyenlerin başında ev hanımları yer alır. Reyting ölçümü, "peoplemeter" adlı izleyici ölçüm cihazları ile yapılır. Ölçümü yapan şirket, illerdeki sosyal yapıları inceleyerek seçilen ailelerin televizyonlarına cihazı yerleştirir. Bu cihazlar, her gece verileri merkeze gönderir. Ölçüm yapılan dört tane grup vardır. A/B, C1, C2, D/E. Bu gruplar hane reisinin eğitim ve mesleğine bakılarak oluşturulur. Eğitim düzeyi yüksek

olan insanlar A/B grubu, geliri ve eğitim düzeyi düşük insanlar ise C ve D/E gruplarıdır. Total İzleyici Grubu ise tüm grupların verilerini içerir.

“Televizyon bir bakıma temsil sanatı değildir. Oysa televizyon bir temsil sanatı ister”
(Postman, 1994, s. 116).

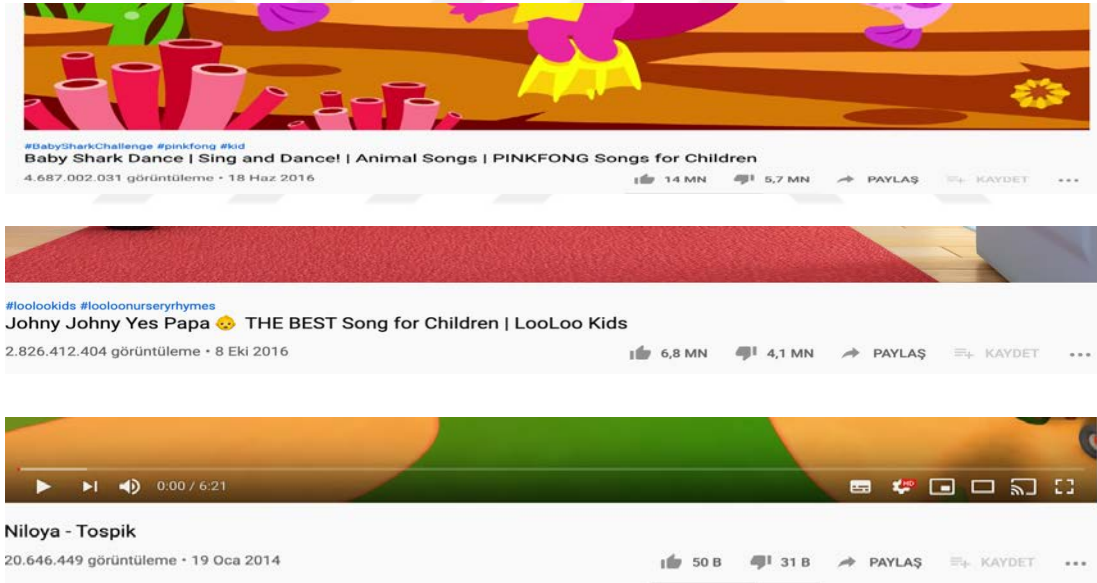
Toplumlara bilinçli olarak sunulan olumsuz her olgu, toplumların düşünme kabiliyetlerinde zayıflıklar yaratır. İnsan hayatında hüküm verecek duruma gelen televizyon programları toplumlara doğru veya yanlış "Subliminal Mesajlar"ı da yükleyebilir.

"Subliminal mesaj veya bilinçaltı mesaj, başka bir objenin içine gömülü olan bir işaret ya da mesajdır ve insan algı limitlerinin altında kalmak, o anda fark edilmemek üzere tasarlanmıştır. Subliminal mesajlar insanın bilinçli dikkati tarafından fark edilemezler, ancak bu mesajların insanın bilinçaltını etkiledikleri ileri sürülmektedir. Subliminal teknikler reklamcılık ve propaganda alanlarında sıklıkla kullanılmaktadır. Dizilerde veya filmlerde karakterlerin içtiği içecek markaları, kıyafetleri subliminal mesaj örneklerindendir. Bu tekniklerin amaçları, etkisi, kullanım sıklığı ve rekabet gibi konularda ahlaka uygunluğu konuları tartışmalıdır. Marka ve ürünlerin pazarlamasından toplumun ilgi, ihtiyaç ve algısını değiştirmeye kadar birçok konuda kullanılmaktadır. Bir kişiyi, kurumu ya da ürünü kötü göstermek için o şey ile kötü olan bir nesnenin aynı temada işlenmesi subliminal mesajın en yaygın kullanılma şeklidir. Şu ana kadar yapılan çalışmalar neticesinde en bilinçli ve defansif kişiler bile bu mesajları ilk bakışta %100 olarak çözememektedir." (https://tr.wikipedia.org/wiki/Subliminal_mesaj)

Bu şartlar altında izlenen her türlü program, insanları genel olarak etkileyecek bu tehlikeler altından yetişen yeni nesil gelecekte programlanmış bir toplum olacaktır. Sağlıklı bir toplumun geleceği olan çocuklarımızın izlediği çocuk programları ve çizgi filmlerde yer alabilecek bu mesajların doğurabileceği tehlikelerin saptanması ve bu alanda gerekli önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

3.3. POPÜLER MÜZİK ve ÇOCUK ŞARKILARI ARASINDAKİ ETKİLEŞİMİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE UZMAN GÖRÜŞLER

Popüler kültür, yaşamın her alanını etkilediği gibi müziği ve çalışma konusu kapsamında çocuklar için yapılan çocuk şarkılarını da etkilemektedir. Çocuklar, popüler olan her şeye karşı büyük bir yönelim içindedir. Cep telefonu, tablet gibi araçların kullanımının bebeklik dönemine kadar indiği günümüzde, üretilen her türlü içeriğe erişim de oldukça kolay olmaktadır. Bu nedenle popüler müzik etkileriyle üretilen çocuk şarkıları milyonlarca çocuk tarafından dinlenmektedir. Özellikle YouTube üzerinden erişilen söz konusu içerikleri kanallar, günde sayısız izlenmeye ulaşmaktadır. Aşağıda, oldukça sık dinlenen çocuk şarkılarından bazılarının izlenme sayıları gösterilmektedir.

Şekil 3.2. Bazı Çocuk Şarkılarının YouTube'da İzlenme Sayısı (youtube.com.tr)

Şekil 3.2'de görüldüğü üzere sıklıkla dinlenen çocuk şarkıları arasında 4,6 milyar kez izlenenler dahi bulunmaktadır ki bunlar İngilizce şarkılardır. Ebeveynler için çocukları eğitebilecek, eğlendirebilecek ve zamanlarını kaliteli geçirmelerini sağlayabilecek içeriklere ulaşmak oldukça kolaylaşmış durumdadır. Ama bu kolaylığı doğru kullanmak önemlidir. Gelişen teknoloji bu imkanları büyük bir yelpazede sunmaktadır. Ancak bu durum, söz konusu şarkıları ebeveynlerin içeriklerini kontrol etmeksizin ya da bilinçsizce çocuklarına dinletmelerine neden olabilmektedir. Bu

içeriklerin arasında popüler müzik etkileşimiyle şekillenen çocuk şarkıları da bulunmaktadır. Popüler müziğin çocuk şarkıları ile etkileşim içinde olmasının çocuklar üzerinde önemli bir etkisinin olduğunun ispatıdır. Rap müzik tarzında hazırlanan çocuk şarkıları, bunlara bir örnek oluşturabilir.

3.3.1. Uzman Psikolog Osman İlhan ile Yapılan Röportaj

Yukarıdaki verilerin ışığında, bu alanda uzman bir psikolog olan Uzm. Psk. Osman İlhan ile çalışma kapsamında gerçekleştirilen röportajın sunulması büyük önem taşımaktadır:

1-Çocuk Gelişimi Sürecindeki çocuklarımıza ne tür şarkılar dinletmeliyiz?

Çocuğun ruhsal gelişimi için daha sakın yüksek tempoda olmayan müzikler dinletilmeli. Müzik aynı zamanda çocuğun öğrenmesini sağladığı için de tekerlemelerin, bilmecelerin, oyunların olduğu öğretici şarkılar dinletilmeli. Çocukta ritimli müzik bir öğrenme-öğretme aracıdır ve mümkünse görsel çizgi film karakterleri ile desteklenmelidir. Toplumsal özelliklerimize uygun karakterler ve müzik ezgileri seçilmelidir. Anadolu ninnileri bu şekilde zaman içinde gelişmiştir.

2-Önermiş olduğunuz müzik türleri içerisinde, çocuk şarkılarının yeri ve önemi nedir?

Müzik ruhun gıdasıdır. Nasıl GDO'lu ürünü bedenimize almazsak GDO'lu yani yozlaşmış müzikleri de her yaştan çocuğumuzun almaması gerekir. Rap-rock gibi müzikler çocuk gelişimi için faydalı değildir.

3-Çocukluğunuzda size öğretilmiş ve hala aklınızda kalan bir çocuk şarkısı örnekler misiniz? Örneklediğiniz bu çocuk şarkısının sözleri ve sizde yarattığı müzik algısı hakkında bugünkü uzman görüşünüz neler söylemektedir?

Çocukluğumdan aklımda kalan ninni tarzı şeyler vardı. Ancak tam olarak hatırlayamıyorum.

4-Günümüzde, çocuklara her açıdan kazanım sağlayabileceğini düşündüğünüz, birkaç çocuk şarkısı, çocuk şarkıları bestecisi, çocuk şarkısı albümü öneriniz var mı?

Özel bir önerim olmamakla birlikte TRT Çocuk kanalında ve TRT Çocuk Korosu repertuarlarında olan her türlü çocuk şarkısı ve çizgi film müziklerini öneririm. Bu kaynaklar devlet eli değmiş ve uzman kadrolarca seçilmiş olduğundan uygundur.

5- 90 kuşağı çocuğu olarak değerlendirdiğinizde, o zamandan günümüze yeni duyduğunuz çocuk şarkıları varsa, sizce bu şarkılar uzman çocuk psikolog görüşleri tavsiyeleri ile mi bestelenmiştir?

Eski dönemlerde ortaya çıkan şarkılar daha çok geleneksel süzgeçten geçerek oluşmuş, kulaktan kulağa şekilde yayılmış eserlerdi. O dönemin şartlarında çok akademik bir el ile oluşturulduğunu sanmıyorum. Ancak doğrudan geleneklerimizle oluştuğu için daha gerçekçi öğretici olduğunu düşünüyorum.

6-İlk ve orta öğretim çağında, çocukların popüler müzik akımının etkisine girmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İlk ve orta okul çağları çevrenin etkisine en açık dönemdir. Popüler olan her şeyin peşinden gidilir. Baskın çevre ne şekilde done sunarsa çocuk onu alır. Baskın popüler kültürün ürettiği yozlaşmış müziğe popüler müzik gibi çocuklarımızın maruz kalması çok üzücüdür.

7-Bir çocuk şarkısını psikolojik açıdan kaç aşamada değerlendirirsiniz? Çocuk şarkılarında olması gereken 5 özellik nedir?

Çocuğun yaşına uygun söz ve ritimleri içermeli, dil ve sosyal zeka başta olmak üzere çocuğun zekasını geliştirecek şekilde eğitimsel olmalı, karmaşık olmamalı, tek nakarattan oluşan kolay anlaşılan ve melodik yapısı ile çocuksu saflığı barındıran yapıya sahip olmalı, tekerlemeler şeklinde eğlenceli olmalı, özellikle ritimli çalgılar ağırlıkta olmalı.

8-Türkiye’deki müzik türlerini genel olarak ele aldığımızda, çocuklar bu durumdan nasıl etkilenmekte? Çocuklar için bir müzik kirliliği olduğunu söyleyebilir miyiz? Yeni kuşak, popüler müziği, çocuk şarkıları sanıyor olabilir mi?

Kesinlikle olabilir. Ülkemizde çocuklar için müzik kirliliği olduğu açıktır. Çocukların ruhlarına, büyük sözcükler barındıran yozlaşmış popüler müzik, yanlış mesajlar vermekte, özellikle ergenlik dönemi çocuklarını, duygusal çıkmazlarla, aşk ve benzeri duyguların içine itmektedir.

9-Bilimsel açıdan çocuk şarkılarının iyileştirici özelliği var mıdır?

İyileştiricilikten çok öğreticilik vardır, çocuk için öğrenme en büyük iyileşmedir. Ruhsal ve mental anlamda çocuk müzikleri kesinlikle gelişimi destekleyicidir. Duyguya hitap eden bir şey kolay unutulmaz, bunu da en iyi müzik yoluyla insana aktarabiliriz.

10-Ebeveynler, eğitimciler hatta günümüz popüler kültür müzisyenleri, çocuk şarkıları alanında, psikolojik değerler açısından, sizce yeteri kadar bilinçli mi? Değilse bu konuda farkındalık nasıl sağlanır?

Bu konuda bilinçli olunduğunu sanmıyorum, devlet eli ile kamu spotu gibi kitle araçları ve seminerler ile bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Özellikle okul idaresi ve rehberlik servisi bu noktada önemlidir. Çalışmalar şu an için yetersizdir.

11-Bir çocuğun geleceğini müzik ne kadar etkiler?

Doğru eğitimin içinde kullanılan müzik çocuğun yaşamını olumlu etkiler. Başlı başına belirleyicidir denilemez. Ancak müziğe yatkın bir çocuk fark edildiyse, bu alana yönlendirildiyse, doğrudan o çocuğun hayatı değişecektir.

12-Kuşak Çocuklarımız İstiklal Marşı’nın sözlerini karıştırabilirken, fenomen şarkıları ezbere okuyabiliyorsa, bu durum psikolojik bağlamda neyin göstergesi olabilir?

Bu durum haz ve keyifle alakalıdır. Yozlaşmış popüler müzik ritim ve sözler olarak sürekli aşk, entrika, ayrılık gibi hazza hitap eden argümanlar kullanır ve ritmi ile bilişsel anlamda çok efor sarf etmez. Yani çaba yoktur, çocuk, ritim yapısına teslim

olur, kendini kaptırır. İstiklal Marşı ise daha çok okul ve resmi ortamlarda söylenen milli marşımız olduğu için sorumluluk ve ciddiyeti çağırıştırır. Her insan zordan kaçıp kolayca gitme eğiliminde olduğu için İstiklal Marşı gibi ciddiyeti sorumluluğu çağırıştıran melodileri, yok sayma, bastırma eğiliminde olurlar. Pop müzikte ise haz ve mutluluk olduğundan kişi bu alanda kendini daha kolay teslim eder ve daha kolay ezberler, bilişsel öğrenme kanallarını açar, bastırma mekanizmasını kullanmaz.

Yukarıda Uzm. Psk. Osman İlhan ile gerçekleştirilen röportaj kapsamında görüldüğü üzere, çocuk şarkılarının istenen hedeflere erişmeyi sağlamaları için çeşitli özellikler taşımaları gerekmektedir. İlhan'ın da belirttiği üzere özellikle “rap müzik” tarzında hazırlanan çocuk şarkıları, popüler müziğin çocuk şarkılarına yansımaları net biçimde ortaya koymaktadır. Çalışmanın önceki kısımlarında da bahsedildiği gibi rap müzik popüler kültür karşıtı bir yaklaşımla gelişmiş olsa da günümüzde izleyici sayısını artırmak gibi amaçlarla popüler kültürün bir uzantısı niteliği taşımaya başlamıştır. Rap müziğin çocuk şarkılarına da yansıdığı görülmektedir. İlhan da yapılan görüşmede çocuk şarkıları için rap müziğin uygun olmadığını, çocuk şarkılarının belli bir ritme sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Şekil 3.3. Rap Müzik İçeren Bir Çocuk Şarkısı ve Kare Kodu (youtube.com.tr)

Yukarıda Şekil 3.3 ile gösterilen şarkı, çocuk şarkılarına rap unsurlarının yerleştirilmesinin bir örneğini teşkil etmektedir. Görselin yanında yer alan kare kod okutularak, mobil telefon yoluyla şarkıya ulaşılabilir.

Video izlendiğinde ve şarkı dinlendiğinde verilen mesajların çocuklar için uygun içeriklerde olduğu, doğru ve güzel mesajlar verdiği görülmektedir ancak diğer kriterler açısından bakıldığında uygun değildir. Ancak diğer yandan, İlhan'ın da belirttiği gibi çocuk şarkıları hassasiyetle oluşturulması gereken içerikte olmalıdır.

Çocuk şarkıları ve popüler kültür-popüler müzik etkileşimi kapsamında emekli TRT Müzik Dairesi Başkanı Özgen Gürbüz ile röportaj yapılmıştır. Gürbüz'ün görüşleri, TRT Çocuk ve Gençlik Korolarının kurucusu olması nedeniyle çalışmamız kapsamında büyük önem taşımaktadır. Aşağıda, bu röportaja yer verilmektedir.

3.3.2. TRT Müzik Dairesi Eski Başkanı Özgen Gürbüz İle Yapılan Röportaj:

1- Kısaca kendinizden bahseder misiniz?

15 Nisan 1951 tarihinde Amasya-Merzifon' da dünyaya geldim. Annem, Fehmiye Hanım, babam Ankara Atatürk Lisesi emekli müdürlerinden Hüseyin GÜRBÜZ' dür. Ailemin ilk çocuğuyum, bir kız, bir erkek kardeşim var. Hilâl Hanım ile evliyim; Zeynep Merve (1986) ve Yiğit (1989) isimli iki çocuk babasıyım.

2- TRT'deki görev geçmişinizden kısaca bahseder misiniz?

TRT Müzik Dairesinde ve Ankara Radyosunda görev yaptığı yaklaşık 30 yıllık süre içinde, TRT, Valilikler, Belediyeler vd. kuruluşlarca açılan çok sayıda beste yarışmasının şartnamelerini hazırladım. Yarışma kurullarında başkanlık, üyelik ve koordinatörlük yaptım. 1987 TRT-TÜTAV Beste Yarışmasının Teknik Koordinatörlüğünü yaptım. Seçici Kurul Üyeliği, şartnamenin hazırlanmasını sağladım. TRT'de Sınav, Araştırma, Denetleme, Repertuar ve Özel Danışma Kurullarında, Başkanlık ve Üyelik görevleri yaptım. Spiker, sesçi, tonmayster vd. kadrolarda kuruma yeni alınan personelin, kurum içi eğitimlerinde öğretmenlik görevleri yaptım.

TRT TSM Repertuarının TRT'de, yurdumuzda ve her yerde aynı-tek numara sistemine geçilmesini bizzat projelendirerek, kendi Müdürlüğü döneminde hayata geçirdim. 2 ayrı kitap halinde basımının gerçekleştirilmesini sağladım. Atatürk Dil Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığınca 2007 yılında Ankara'da düzenlenen "Uluslararası 38. ICANAS Kongresi'nde Türk Müziği Bölümü Sorumlusu ve Panel Başkanı olarak görev yaptım. Ankara Radyosunda Koro Şefi, Tambur ve Lâvta Sanatçısı ve TSM Çocuk ve Gençlik Korolarında Eğitici ve Şef, TRT Yönetim Kurulu kararıyla, Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarında ve Rektörlük Seçmeli Dersler Koordinatörlüğünde, ek ders öğretim görevlisi olarak görev yaptım. TRT'de hâlen uygulanmakta olan "Müzikle İlgili Talimatlar ve Esaslar" ı zamanın Müzik Dairesi

Başkanı Zihni Derçin ile birlikte hazırlayıp, talimatlandırarak; Makam onayında sonra kitap haline getirilmesinde ve TRT'deki Sanatçılar, Topluluklar, Korolar ile Müzik konularında görev yaptım. Denetleme, Repertuar, Araştırma vd. Kurulların çalışma usul ve esaslarının düzenlenmesini ve uygulamaların izlenerek daha verimli hale getirilmesinde görev aldım. TRT tarihinde TSM dalında satışa çıkarılan ilk Repertuar kitaplarının, ilk kaset ve CD'lerin projeleri, kendi Müdürlüğüm döneminde kendi önerilerim ile gerçekleştirildi. Kullanılan materyalin ve sanatçıların seçiminde, prodüksiyonun her aşamasında, kitapçıkların yazılması vd. konularda 1. derece görev yaptım.

2015 yılında; 5850 kişinin başvurduğu, TRT'ye alınacak Stajyer THM, TSM ve ÇSM Ses Saz Sanatçıları ile Tonmaysterler için açılan Genel Duyurulu Sınavların mevzuat güncelleme çalışmaları ve organizasyonu ile Sınav Kurullarında Jüri üyesi olarak görev aldım.

3- Çocuk korosunu kurmadaki amaçlarınız nelerdi?

- i. Türk kültürünün en önemli unsurlarından birisi olan Türk Sanat Müziğinin öncelikle çocuklarımıza ve gelecek kuşaklara sevdirilmesine, aktarılmasına ve tanıtılmasına katkıda bulunmaktır.*
- ii. TRT Çocuk-Gençlik ve Yetişkinler Türk Sanat Müziği Koroları zincirinin ilk halkasını oluşturmak, bu konuda çalışma imkanı bulamamış çocuklarımıza Radyo, Televizyon yayınları, albüm, kitap vb. materyallerle ulaşmaktır.*
- iii. Çocuklarımıza küçük yaşlardan itibaren müzik, sanat sevgisini ve disiplinini aşılamaktır.*
- iv. Örnek koro olarak, Radyo, Televizyon salon konserleri vermek, yurtiçinde ve yurtdışında festival vb. etkinliklere katılarak müziğimizin geniş kitlelere ulaştırılmasını temin etmektir.*

4- Çocuklar için müzik eğitiminin güncel durumu hakkında yorumlarınız nelerdir?

Çok iyi biliyoruz ki, doğumundan itibaren bilinçli veya bilinçsiz olarak makamsal Türk müziği ses sistemine karşı kulak dolgunluğu ile yetişen çocuklarımız,

daha sonra farklı bir müzik ses sistemi ile eğitim almaya başlamakta ve bu sistemle bestelenmiş veya adapte edilmiş eserleri sevmemekte ve maalesef piyasada tutulan yoz ve kolay müziklere yönelmekte, kulaktan dolma aldıkları bilgilerle onları söylemeye çalışmaktadır. Çocuklar tarafından ses sahası ve bulundukları yaş grubu itibarıyla söylenmesine imkan olmayan eserler bir özenti ile öğretilmeye ve söyletilmeye çalışılmakta hatta ilerde bu çocukların seslerinde geri dönülmeyecek ciddi problemlere sebep olmaktadır. İleri yaşlarda klasik müziğin önemi ve değeri anlaşıldığında ise çoğu zaman geç kalınmış olmaktadır. Çocuklarımıza ezgisel yapı yönünden çok zor ve ses sahası yönünden çok geniş olan repertuar öğretilmeye çalışılmakta ve çocuklar başarılı olamayınca da “bakın Türk müziği çocukların anlayabileceği bir yapıya sahip değildir” sonucu çıkarılmaktadır. Yani 8-9 yaşında bir çocuğa kaldırabileceği bir ağırlıkta olan halter değil de, 100 kiloluk halter verilmekte ve haydi kaldır denilmektedir. Yani Dede Efendi’nin yetişkinler için bestelediği klasik formlardaki eserleri çocuklara söyletmeye çalışıp ta başarılı olunamayınca, “demek ki Türk Müziği çocuklar için uygun değildir” gibi kötü niyetli, haksız ve bilimsel olmayan bir sonuç ortaya atılmaktadır. Bu durumda Türk Müziğindeki çocuk-gençlik ve yetişkinler koroları zincirindeki ilk halka olan çocuk koroları atlanmakta ve bu yaş grubundaki evlatlarımız, küçük yaşlarda daha bilinçli bir eğitim alma şansından mahrum kalmaktadırlar.

5- Popüler müziğin çocuk şarkılarına yansımaları hakkında neler düşünüyorsunuz?

Daha önce de belirttiğim gibi çocuklar popüler kültürle şekillenen popüler müzik etkisi altında yozlaşmış bir müzik kültürüne sahip olarak yetişmekte. Müziğimizde zaten bir yozlaşma var. Zamanın genel kültür ve sanat anlayışındaki ve tercihlerindeki daha basit ezgileri ve sözleri tercih etmesinden dolayı, yozlaşma denilebilecek seviye kayıpları görülmektedir. Özellikle şiir diye yazılan şarkı sözlerindeki kalite ve içerik kayıpları müziğimizi de etkilemektedir. Dolayısıyla tüm bu yozlaşma çocuk şarkılarını da etkilemektedir. Bu durum oldukça büyük bir tehdit oluşturuyor çocuklarımız ve sanatımız için.

6- Çocuk şarkılarının hangi özellikleri taşıması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Bilindiği gibi müzik, güzel sanatların en etkili ve en önemli dallarından birisidir. Aynı zamanda matematik, fizik, akustik, sosyoloji, psikoloji vb. gibi bilimlerin estetikle

yoğrulduğu en yaygın sanat dalıdır. Ait olduğu milletlerin kültüründe çok önemli yer tutan müzik, ayrıca onları yansıtır, onları sergiler, onları anlatır. Yani bir ülkedeki müziğin yapısı, yelpazesinin genişliği; o ülkenin geçmişiyle ilgili çok çeşitli bilgileri ve bazı ip uçlarını, bize ileten çok büyük bir göstergedir.

Müzik ve dil birlikte, ait olduğu milletlerin geleceğinde, kaderinde, ülkelerin fiziki savunması kadar önemli olan unsurlardır. Aslında ülkelerin gerçek gücünü gösteren ve onları diğer milletler arasında belirli yerlere oturturan çok önemli parametrelerdir. Türk milletinin hayatında müziğin ve şiirin günlük yer alması, ulaşabildiğimiz kanıtlara göre Göktürkler dönemine kadar uzanmaktadır. Ancak kanıt olmamakla birlikte, muhtemelen daha önceki çağlarda da müzikle uğraştığımızı tahmin edebiliyoruz. Anadolu topraklarında ise, yaklaşık 1000 yıllık bir süreden beri, çok zengin repertuarı, yüzlerce sayılara ulaşan makam ve usulleriyle, geleneksel icra tarzı ve tavrıyla, nazariyatı ile dünyanın en önemli müzik türlerinden birinin mirasçısı ve sahibiyiz.

Nasıl ki bize atalarımızdan, dedelerimizden miras kalan bu vatani savunup korumak ve ona sahip çıkmak zorundaysak; kültürümüzü de müziğimizi de aynı çaba ve gayretle korumalı, tanımalı, tanıtmalı ve gelecek nesillerimize de özgün haliyle nakletmeliyiz. Bunların yolu da geleceğin yetişkinlerini teşkil eden çocuklar için yapılan şarkılarda sözü edilen değerlerin yansıtılmasıdır.

Özgen Gürbüz ile gerçekleştirilen röportajda da görüldüğü üzere, çocuk şarkıları toplumsal değerlerimizi yansıtan, çocuk saflığını taşıyan unsurlarla bezenmiş içeriğe sahip şarkılar olmalıdır. Yalnızca çocuğun dikkatini çekme ve dinlenme/izlenme amacı güdülerek oluşturulan popüler kültür ürünü çocuk şarkıları, çocuğun gelişimine olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Birey için her yaşta en etkili duyulardan biri işittir. Müzik, çocuğun zekası başta olmak üzere her alandaki gelişimine katkı sağlayabilecek bir unsurdur. Bu nedenle, popüler kültürle şekillenen çocuk şarkıları çocukta zararlı ve istenmeyen etkilere neden olabilmektedir. Bu durumdan kaçınılarak, çocuklar için uygun ve gelişime katkı sağlayabilecek, toplumsal değerleri yansıtan, kültürümüze uygun şarkıların yapılması gerekmektedir. Milyarlarca kez izlenen “Baby Shark”, “Johnny Johnny” gibi şarkılar saldırganlık, ebeveyne yalan söyleme gibi örnekleri barındırırken, çocuk şarkısı özelliklerini taşımayan ama yakalayıcı, sürükleyici

m¼zikleriyle çok sayıda izlenme/dinlenme sayısına ulaşmaktadır. Bu durumun çocuklar ve dolayısıyla geleceğin yetişkinleri için tehlike oluşturduğu açık biçimde ortadadır.

BÖLÜM 4. SONUÇ

Kültür hem kişisel edinim, hem de toplumsal geçmişe dayalı bir birikimdir. Dolayısıyla kültür, bir toplumun nasıl yaşadığının, sosyal bilim temelinde incelenmesi anlamına gelir. Gündelik dilde kültürün kullanımı, özgün ve yaratıcı şekilde gelişmiş bir dışavurumu anlatmaktadır. Ayrıca davranışta, kavrayışta, anlayışta ve bilgilenmede estetik beğeni düzeyinin ne kadar gelişmiş olduğunu da anlatmaktadır. Kültürün diğer bir tanımı ise, insanın kendi yaşamını anlamasının, anlamlandırmasının ve bir takım düzen ve alışkanlıklar yaratarak aktarmasının bir yoludur. Yani insanın varoluşu hakkındaki her şey kültür kapsamına girer. İnsanın düşünmesi, duyması, türlü edinimleri, özünü görüş biçimi, diğer insanları ve isteklerini nasıl düzenlediği gibi şeyler kültürün unsurları arasındadır. Yani kültür çok geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmakta olup, kapsadığı alanlar çok çeşitlidir. Kısacası kültür kavramı, insanoğlunun rutin olarak gerçekleştirdiği iletişim ve sosyal etkileşim kavramları arasında, değişebilirlik niteliğini en çok içeren olgulardan biridir.

Popüler kültürün tanımının yapılması oldukça güçtür. Literatürde, farklı bakışlarla bu kavrama ilişkin yine farklı tanımlar bulunmaktadır. Popüler kelimesinin etimolojik kökeni populace, popülasyon, public, publication, pub, people gibi kelimelere dayanır. Common, demos, demokrasi gibi sözcüklerle de yakındır. İngilizce sözcüklerin anlamı ise, halk, yaygınlık, ortaklaşacılık, kamu, demokrasi gibi Türkçe karşılıklara denk gelmektedir. Bu etimolojik bilgilere bakılarak varılabilecek sonuç, popüler kültürün halk, demokrasi, ortak beğeniler gibi temellerinin olmasıdır. Ayrıca popüler kültür kent kültürüdür; zira kent ortak bir yerleşim birimidir. Popüler kültür, halk kültürü veya seçkin kültür gibi değildir; sosyolojik tabakalanması yoktur.

Müzik, toplumsal değerler ve istekler ile vücut bulan ve “toplum için” ya da “sanat için” icra edilen, sanat tartışmalarının üzerinde en fazla şekillendiği alandır. Bu çalışmada popüler kültür ile şekillenen popüler müziğin çocuk şarkıları ile etkileşimi ele alınmıştır. Günümüzde istenen her tür müziğe erişimin son derece kolay olması, popüler

müziğin yaygınlığını artırmış ve neredeyse toplum “müzik” dendiğinde yalnızca popüler müziği algılar hale gelmiştir. Bu durumun çocuk şarkılarına yansması da göz ardı edilemez bir gerçekliği oluşturmaktadır.

Dolayısıyla çocuk şarkıları, popüler kültür ile şekillenen popüler müziğin etkisiyle geçmişle kıyaslandığında, büyük bir değişim geçirmiş durumdadır. Özellikle cep telefonu ve tablet gibi dijital araçların kullanım yaşının bebeklik çağına kadar inmiş olması, ticari amaçlarla izlenme sayısını artırmak isteyen içerik üreticilerine “popüler” ve sık dinlenen ürünler ortaya koymak için büyük bir fırsat vermiş durumdadır. Bu nedenle çocuk şarkıları, çocuklarda hedeflenen gelişmeler amacıyla üretilmekten çok söz konusu ticari amaçlar için ortaya konulur hale gelmiştir.

Tabi ki çocuk müziğinde gözlenebilir bu handikabın durdurulabilmesi ya da en aza indirgenebilmesi için, yararlı çocuk şarkıları üretilmesi konusunda bestecilere, eğitimcilere, ailelere büyük görev düşmektedir. Çocuk şarkılarının öneminin farkındalığını, öncelikle bestecilerin eserlerine gösterdikleri özen ile sonrasında ise eğitmen ve aile desteğinin katkısıyla sağlamak mümkündür. Bu duruma ek olarak okul eğitimi, özel sanat/müzik okulları, belediye konservatuarları, koroları ve TRT gibi önemli kurumların da, tezin içeriğinde açıklandığı gibi, çocuk şarkılarında olması gereken unsurlara dikkat ederek, nitelikli ve kurallara uygun şarkı repertuarlarını çocuklar ile buluşturmayı amaçlaması gerekmektedir. MEB’in hazırladığı müzik dersi eğitim-öğretim programlarında yer alacak şarkı repertuarlarında olması gereken özelliklerin, işinin uzmanı psikologlar, eğitimciler ve besteciler tarafından oluşturulacak bir kurul ile ortaklaşa işbirliği içerisinde belirlenmesi, eserlerin hedef kitle olan çocukların değişen psikolojik-sosyolojik değerlerine uygun hale getirilmesine katkıda bulunacaktır.

Çocuk Şarkıları Besteciliği, başlı başına bir branştır. Üniversitelerde mevcut müzik bölümlerinde, çocuk şarkıları besteciliğinin ayrı bir bölüm olarak değerlendirilmesi ve pedagojik formasyon dersleriyle desteklenmesi için gereğinin yapılması şarttır. İlgili eğitim kurumlarının, bu alana olan ilgiyi çoğaltmak için teşvik edici seminerler, dersler, kurslar eğitici ve destekleyici eğitim programları yapmasının gerekliliği çalışmanın sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma içerisinde araştırılan literatürde, Çocuk Şarkıları Bestecilerinin eserlerinin, hem nicel olarak hem de toplumun değerleri ile örtüştüğü, büyük çoğunluğunun çocukların psikolojik ve sosyal gelişimlerine uygun olduğu görülmektedir. Ancak bestecilerin bıraktığı müziğin temel taşlarından olan çocuk şarkılarında sadelik, eğiticilik, değerlere bağlılık gibi özellikleri barındıran bu şarkı dağarcığı yanında, son yıllarda değişen neslin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurularak, konu yelpazesinin genişletilmesi de gereklidir. Türkiye dünyadaki en genç nüfuslu ülkelerden biridir. Zengin bir dili, çok çeşitli ve güçlü müzikal alt yapısı, derin bir kültürü vardır. Günümüzde globalleşen ve değişen koşullar göz önüne alındığında, çocuk şarkılarının ezgi, ritim, form ve prozodiden oluşan bu niteliklerin her birine yeni trendler göz önüne alınarak önem verilmesi gereklidir. Bu sayede belirli bir "Çocuk Şarkıları Kültür Politikası" oluşturulabilir.

Ergenlik çağındaki çocuklarımızın dillerinden düşmeyen, popüler kültüre hizmet eden şarkıların, okul konserleri, festivaller ve okul korolarında repertuar olarak seçilebiliyor olması, konu üzerinde ciddi çalışmalar yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Günümüz çocuk müziği şarkıları bestecilerinin de, üç kuşaktır bilinen Muammer Sun'un "Biz Atatürk Gençleriyiz" adlı eseri gibi kalıcı eserler vermesi için aynı titizlikte çalışmaları gerekmektedir.

“Dandini Dastana” ninnisi ya da “Portakalı Soydum” tekerlemesi geçmişten bu yana, yerini başka popüler ninni ve tekerlemelere bırakamıyorsa, bu durumda kalıcılığın dayanaklarını bilimsel bir metotla araştırmak ve verileri besteciler ve öğretmenler ile paylaşmak gerekmektedir. Çok değerli bestecilerimiz 25 yılı aşkın bir süredir milyonlarca çocuğun nitelikli müzik eğitimi alabilmesinde etkin rol oynamıştır. Bu isimlere örnek: Muammer Sun, Cenan Akın, Yalçın Tura, Salih Aydoğan, Ziya Aydın, Saip Egüz vb. gibi besteciler sayılabilir. Yalnız, bu yolda emek veren değerli bestecilerimizin her eseri için, çocuk şarkıları niteliklerine tamamıyla uygun mudur sorusu da ayrı bir tartışma ve tez konusudur.

Bazı müzik otoriteleri, belirli bir kültür politikamız olmamasının nedenini sadece TRT'ye bağlasa da TRT kurumu, çocuk şarkıları alanında, özellikle diğer TV kanal ve kuruluşlara göre nispeten daha doğru ilkeler ile ilerlemeye çalışmaktadır. Her halükarda kalıcı olmayan popüler müziklerin çocuk şarkısıymış gibi çocuklar tarafından söylenmesi ve bu konunun herhangi bir kurum tarafından desteklenmesi doğru değildir

ve pedagojik bakımdan kontrolsüz bir tercihtir. Sonuç olarak çocuk şarkıları alanındaki tespitler ve gereği, hepimizin üstlenmesi gereken bir sorumluluktur.

Bu çalışmanın konusu olan "Çocuk Şarkıları"nın doğru ve nitelikli olması için bilimsel veriler ortaya konulmuş bu veriler uzman görüşleriyle desteklenmiştir. Bu bağlamda alanında uzman bir psikolog olan Osman İlhan ve emekli TRT Müzik Dairesi Başkanı olan, aynı zamanda TRT çocuk ve gençlik korolarının kurucusu Özgen Gürbüz ile röportaj yapılmıştır. Röportaj, bu çalışmada sorular ve yanıtlarıyla beraber direkt olarak sunulmuştur. Gerek literatürde ilgili kaynaklar ışığında yapılan araştırmalar, gerek röportajlar sonucunda elde edilen bulgular, gerekse toplumsal gözlemlerle yapılan çıkarımlar, çocuk şarkılarının uzmanlarca belirlenen ölçütler doğrultusunda üretilmesi gerektiğini, ancak günümüzde hem ulusal hem de global anlamda bu kriterlerden oldukça uzak kaldığını göstermektedir. Dolayısıyla popüler müzik etkisiyle ortaya çıkmış olan şarkıların denetlenmesi, çocuklar için uygun içeriklere ve müzikal özelliklere sahip şarkıların yaygınlaştırılması, kamu spotu gibi toplumu bilinçlendirme amacı taşıyan araçların kullanılmasının gerekli olduğu görülmüştür.

Bu çalışma, besteciler eğitimciler eğitim kurumları ve tüm ilgililere kaynak teşkil etmesi amaçlanarak hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Adorno, T. (2009). “Kültür Endüstrisi ve Kültür Yönetimi”. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Alemdar, K., & Erdoğan, İ. (2005). “Popüler Kültür ve İletişim”. Ankara: Ümit Yayınları.
- Arel, S. (1992). “Prozodi Dersleri”. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aydın, P. İ. (2003). “Eğitim ve Öğretimde Etik”. Ankara: Pegem.
- Ayhan, Ş. (1998). “İlkokul Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimi ile İlgili Düşünceleri ve Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri”. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Begtimur, M. E. (2018). “Frankfurt Okulu ve Kitle İletişim Araçları Eleştirisi”. Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 50-63.
- Bilgin, S. (2004). “Eğitim Müziğinde Prozodi. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi”, SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta.
- Bozkaya, İ. (2001). “Dil-Müzik Bağlamında Prozodi”. Bursa:Özcan Matbaacılık.
- Çınar, A. (2001). “Cartel’in Rap’i, Melezlik ve Milliyetçiliğin Sarsılan Sınırları”. Doğu-Batı Dergisi(15).
- Eliason, C., & Jenkins, L. (2003). “A practical Guide to Early Childhood Curriculum”. Prentice Hall.
- Erol, L. (2001). “Neden Klasik Müzik... Klasik Müziğe İlgi Duyanlar İçin Kılavuz Kitap”. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Güleryüz, H. (2003). “Yaratıcı Çocuk Edebiyatı”. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Güngör, İ. (2017). “TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çizgi Dizilerin İletişim Engelleri Açısından İncelenmesi”. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Işık, M. (2005). “Kitle İletişim Teorilerine Giriş”. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Kaplan, A. (2005). “Kültürel Müzikoloji”. İstanbul: Önsöz Basım Yayıncılık.
- Körükçü, Ç. (2019). Ders Notları.

- Laçın, G. (2019). “TRT Türk Halk Müziği Çocuk Korolarına Yönelik Öğretim Programı Önerisi”. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Linde, V. D. (1999). “The Relationship Between Play and Music in Early Childhood Educational Settings”. *Education*, 119(4), 610-616.
- Matter, D. E. (1982). “Musical Development in Young Children”. *Childhood Education*, 58(5), 305-307.
- MEGEP. (2007). “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Müzik Albümü”. Ankara: MEB Yayınları.
- Middleton, R. (1990). “Studying Popular Music”. Open University Press.
- Mohan, H. (2008). “Okul Öncesi Dönemde Belirli Günler ve Haftalara Yönelik Şarkı Dağarcığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri”. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Oktay, A. (2009). “Popüler Kültürden TV Sömürmesine”. İstanbul: İthaki.
- Özata, E. (2010). “Ülkemizdeki Çocuk Korolarının Yapılandırılmasının ve Eğitim Süreçlerinin Uygulanma Durumunun Analizi”. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özbilir Sezer, A. (2010). “TRT Repertuarında Bulunan Nihavend Makamındaki Çocuk Şarkılarının Besteci ve Usûl Yönünden İncelenmesi”. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Postman, N. (1994). “Televizyon: Öldüren Eğlence”. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Quail, D. M., & Windhal, S. (2005). “Kitle İletişim Modelleri”. Ankara: İmge Kitabevi.
- Rauscher, F. H., & Shaw, G. L. (1998). “Key Components Of The Mozart Effect”. *Perceptual and motor skills*, 86(3), 835-841.
- Say, A. (2002). “Müzik Sözlüğü”. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Selamet, S. (2009). “TRT Popüler Çocuk Şarkılarının Okul Müzik Eğitiminde Kullanımı”. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Seyrek, H. (2001). “İlköğretim Çocukları İçin Şarkı Dağarcığı”. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Seyrek, H., & Sun, M. (1998). “Okul Öncesi Eğitimde Oyun”. İzmir: Mey Yayıncılık.
- Sun, M. (1997). “Şarkılarla Türkülerle Temel Müzik Eğitimi”. Ankara: Doruk Yay..
- Sun, M. (2004). “Kır Çiçekleri”. Ankara: Ajans Türk Basın.
- Sun, M. (2006). “Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti”. Ankara: Sun Yayınevi.

- Sun, M., & Seyrek, H. (2002). *“Okulöncesi Eğitimde Müzik.”* İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Taşkıran, T. (2019). *“TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışmasında Birinci Olan Eserlerin İlköğretim Müzik Eğitiminde Kullanılabilirliğinin İncelenmesi”*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Tekin, H. S. (2014). *“Müzik Bilimine Doktoriner Yaklaşımlar”*. İstanbul: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Türkoğlu, N. (2004). *“İletişim Bilimlerinden Toplumsal Çalışmalara Toplumsal İletişim, Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar”*. İstanbul: Babil Yay.
- Uçan, A. (1997). *“Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar”*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uysal, S. E. (2006). *“Korsan Yayıncılığın Türk Müzik Endüstrisine Olan Etkilerinin Popüler Kültür Açısından Değerlendirilmesi”*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Yavaşca, A. (2002). *“İslam Ansiklopedisi "Beste" Maddesi.*
- Yöre, S. (2004, Aralık). *“Türkiye’de Çocuk Müziği”*. Çoluk Çocuk Dergisi(45), s. 38-40.

WEB KAYNAKLARI

- Arabuloku. (2019). Atatürk. Ara Bul Oku: <https://www.arabuloku.com/> , (Erişim Tarihi: 02.03.2019)
- Bahar, S. (2013). *90'larda en çok müzik konuşuldu*. Sabah Gazetesi: <https://www.sabah.com.tr/cumartesi/2013/06/22/90larda-en-cok-muzik-konusuldu> (Erişim Tarihi: 02.03.2019)
- Bisgen. (2017). *Nota Akor Eşlik - Tren Gelir - Melodika & Blok Flüt* . Bisgen: <https://bisgen.blogspot.com/2017/04/nota-akor-eslik-tren-gelir-melodika.html>, (Erişim Tarihi: 10.03.2019)
- Çiçek, S. (2004). *İlköğretimde Ünitelere Göre*. <http://omercans.blogspot.com/>, (Erişim Tarihi: 09.03.2019)
- Eodev.com. (2015). *Mülkiye marşı nota bilgisi* . E-ödev: <https://eodev.com/gorev/6931315>, (Erişim Tarihi: 09.03.2019)
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Subliminal_mesaj
- IMDB. (2019). *Ezhel: Şehrimin tadı*. IMDB: <https://www.imdb.com/title/tt8189576/mediaviewer/rm1691437056> , (Erişim Tarihi: 02.04.2019).

- İstanbul Üniversitesi. (2019). *19 Mayıs'ı Hazırlayan Yıllardan Bir Beste: "Asker Türküsü"*. Osmanlı Müziği: <https://osmanlimuzigi.istanbul.edu.tr/tr/content/kayitlar/asker-turkusu-%22yasli-gittim-sen-geldim%22> , (Erişim Tarihi: 02.03.2019).
- Nota Alanı. (2018). *Bir Dünya Bırakın*. Nota Alanı: notaalani.blogspot.com , (Erişim Tarihi: 29.03.2019).
- Nota Alanı. (2019). *Güzel Yurdum*. Nota Alanı: notaalani.blogspot.com , (Erişim Tarihi: 12.04.2019)
- Sakar, M. H. (2009). *Popüler Müzik ve Müzik Eğitimi*. 2(8), 385-393, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi8pdf/sakar_mumtazhakan.pdf
- Sihirli Kadın. (2019). *Müzik ile Bebeğinizin Gelişimine Katkıda Bulunun!* . Sihirli Kadın: <https://www.sihirlikadin.com/muzikle-bebeginizin-gelisimine-katkida-bulunun/> , (Erişim Tarihi: 12.04.2019)
- TRT 2015 *Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması Şartnamesi*. (tarih yok). <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/DuyuruDetay.aspx?DuyuruKodu=cb5603f9-6656-4b9c-9a07-8c41df17fb1c> , (Erişim Tarihi: 22.04.2019)

ÖZGEÇMİŞ

1982’de İzmir’de dünyaya gelen Müge ÖKTEN, TRT Halk Müziği sanatçısı olan dedesi Ziya İzgin aracılığıyla müzik dünyasına adım atmıştır. TRT Çocuk ve TRT Gençlik korolarıyla başlayan müzik yolculuğuna İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Müzik Eğitimi (Müzik Öğretmenliği) Şan Bölümü ile devam etmiştir. Eğitimini halen İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bölümü’nde, Yüksek Lisans aşamasında sürdürmektedir. Vurmalı çalgılar, keman, piyano gibi enstrümanları ileri düzeyde çalabilmektedir. İzmir Kent Orkestrası’nda solist olarak görev yapmıştır. Yurtdışı ve yurtiçinde pek çok seminer, konser ve kursa katıldığı gibi çeşitli yarışma programlarında da başarılar almıştır. 2008-2014 yılları arasında İzmir Alsancak Bizim Kulüp Anaokulu ve çeşitli kurumlarda Okul Öncesi Eğitim Dönemi’nde müzik, drama, dans branşlarında 2-6 yaş arası çocuklarla çalışmıştır. 2014-2018 yılları içinde Özel Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesi’nde piyano, ses eğitimi, müzik tarihi, müziksel işitme ve solfej öğretmenliği ile 3 yıl Müzik Bölüm Başkanlığı yapmıştır. 2018-2019 yılları arasında Kadıköy Gençlik Sanat Merkezi vb. kurumlarda piyano ve ses eğitimi branşlarında 12 yaş sonrası her yaştan adayla çalışmıştır. İleri düzeyde İngilizce, orta düzeyde Almanca bilmektedir. Çeşitli belediyeler de çocuk oyun besteleri tarafına ait olan tiyatro müzikleri yapmıştır. Prof. kadrolarda, özel tiyatrolarda, müzikal oyuncusu ve müzisyen olarak yer almaktadır.